

Sramotna kapitulacija

pred silami nemškega nacionalizma

„Zvezni kancler in tudi deželni glavar pa se nista upala odločiti proti Heimatbundu, ki je bil že daljnosežno prepojen z nacionalsocialisti.“ Tako piše znani avstrijski strokovnjak za mednarodno in manjšinsko pravo dr. Theodor Veiter v svoji najnovejši knjigi „Volksgruppenrecht 1918–1938“, v kateri obravnava avstrijsko in še posebno izčrpno koroško manjšinsko politiko v dobi prve republike. Čeprav se njegove ugotovitve nanašajo na čas po prvi svetovni vojni, pa se zdi, kakor da bi Veiter opisoval današnje razmere, če si človek ogleda razvoj, ki ga na tem področju opažamo zadnja leta in še posebno v najnovejšem času.

Ko so nemški nacionalisti leta 1958 uprizorili protizakonite šolske stavke, jih pristojne oblasti niso klicale na odgovornost, marveč so njihovo kršenje veljavnih zakonov kronale s tem, da so s protustavnim odlokom likvidirale dvojezično šolstvo. Ko so nemški nacionalisti leta 1972 z zloglasnim „tafelsturmom“ vandalsko podrla uradne dvojezične krajevne napise, jih oblasti niso kaznovala, temveč njihovo zakonolomstvo nagradile s tem, da so protimanjšinsko politiko stopnjevale do viška najprej z ugotavljanjem manjšine in potem z diskriminacijsko sedmojuljsko zakonodajo.

Le dva izmed številnih primerov, ki pa dovolj jasno dokazujeta, da se na Koroškem in v Avstriji nadaljuje stara protimanjšinska politika, ki jo slej ko prej narekujejo in usmerjajo nemški nacionalisti, pristojne oblasti pa poslušno izvajajo.

V okvir te „kontinuitete“ pa spada tudi druga stran iste medalje: Ko so slovenski mladinci in aktivisti demonstrativno opozorili na nerešena vprašanja ter zahtevali dosledno izpolnitev člena 7 državne pogodbe, so jih iste oblasti, ki so se ob nemškonacionalističnem kršenju zakonov delale slepe in gluhe, tretirale kakor največje zločince in jih kot kriminalce postavile pred sodišče. Zveznega predsednika Kirchschrägerja, ki je očitno v zavesti teh dvojnih meril vsaj del protislovenskih procesov ukinit, pa so pri letošnjih predsedniških volitvah včerajšnji nacisti in današnji nacionalisti nedvoumno „opozorili“, kdo je tisti in edini, ki lahko odloča v manjšinskem vprašanju na Koroškem.

Prosto po Remarqueu bi torej lahko ugotovili: na Koroškem nič novega. Kar se je v manjšinskem vprašanju dogajalo v prvi republiki, to se nadaljuje danes — dosledno in morda celo okrepljeno, kajti vodilno vlogo, ki jo je včasih — vsaj navidezno — igral Heimatbund, je sedaj prevzela strankarska trojica, ki se vedno bolj uveljavlja kot izvršni organ nemškega nacionalizma.

Najnovejši primer — torpediranje regionalnega sporazuma o obmejnem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo — je v tem oziru posebno zgovoren. Samo zato, ker

je Heimatdienst spet enkrat videl „domovino v nevarnosti“, so stranke trojedino pustile ob strani interese dežele in njenih prebivalcev ter preprečile nadaljevanje pogajanj o sporazumu, ki bi brez dvoma koristil nadaljnjemu razvoju doslej načrtno zapostavljenega in zato tudi močno zaostalega obmejnega območja. Izgovori in argumenti, s katerimi so strankarski veljaki skušali zagovarjati svoje ravnanje, so vse preveč prozorni, da bi jim lahko kdo nasedel, saj jim niti sami niso verjeli, FPÖ-jevski Ferrari je tudi prostodušno priznal, da ni šlo toliko za gospodarske vidike, marveč v prvi vrsti za narodnopolitične momente.

Tako se je torej spet enkrat izkazalo, da so na Koroškem interesi nemških nacionalistov očitno važnejši kot pa koristi dežele in njenih prebivalcev. Kakor že tolikokrat v zgodovini in še posebej v zadnjih desetletjih, tako so odgovorni politični dejavniki ponovno kapitulirali pred tistimi silami, ki so že vedno imele pred očmi le svoje ozke narodno-šovinistične tež-

nje in ki so predvsem v manjšinskem vprašanju uveljavljale svoj vpliv s ciljem, da potegnjejo končno črto pod zgodovino tedaj, ko enega od obeh narodov v deželi ne bo več — ko bo Koroška resnično „nemška, svobodna in nedeljena“.

V tej luči je seveda razumljivo navdušenje, s katerim so na Koroškem slavili novo „zmago“. Manj razumljiva pa je lahkomišljenost, s katero tej v okove nacionalizma in zlaganega patriotizma ujeti koroški deželni politiki popuščajo tudi na državni ravni. Že v mnogih primerih, zlasti kar se tiče manjšinskega vprašanja, je „koroška pot“ privedla Avstrijo v skrajno neprijeten položaj. Predvsem s strani nemških nacionalistov izsiljeno ugotavljanje manjšine in z iste strani spočeta sedmojuljska zakonodaja sta se izjalovili v sramoten polom avstrijske manjšinske politike ter bremenita mednarodni ugled države, ki bi se tako rada ponašala z „vzori“ in „zglede“. Najnovejša kapitulacija pred koroškimi „argumenti“ (beri: interesi nemškonacionalističnih sil) pa grozi, da se bo Avstrija v mednarodni javnosti do kraja osmešila tudi na gospodarskem področju: medtem ko širrom po svetu odpirajo meje in razvijajo vsestransko sodelovanje, na avstrijskih mejah spet postavljajo „železne zavesne“ in se delajo krive neizpolnjevanja obveznosti iz mednarodnih dokumentov — ne le državne pogodbe, marveč tudi listine evropske konference o varnosti in sodelovanju.

Svetovni kongres AIDLICM se je zavzel tudi za dosledno izpolnitev člena 7

Od 24. do 27. julija 1980 je bil v Bailleul/Belle v Flandriji v Severni Franciji 8. kongres Mednarodne zveze v zaščito ogroženih jezikov in kultur (AIDLICM). Kongresa se je udeležilo okrog 120 delegatov, ki so ali zastopali približno 20 različnih narodnih skupnosti iz Francije, Italije, Španije, Avstrije, Belgije in drugih držav, ali pa se udeležili kongresa kot zasebni člani organizacije.

Po poročilu generalnega sekretarja Marcela Taxierja, ki je obsegalo delo organizacije od zadnjega kongresa v Barceloni pred dvema letoma do danes, so imele tudi posamezne skupnosti možnost poročanja o njihovem trenutnem položaju ter za izmenjavo misli in izkušenj v borbi za uveljavitev pravic, ki jim grejo po nacionalnih in mednarodnih predpisih, zlasti pa priložnost za medsebojno informacijo.

Jasno da je bilo največ govora o flamski narodnostni skupnosti v Franciji, na katere življenjskem prostoru je bil kongres. Na kongresu so imeli referate tudi znani manjšinski strokovnjaki in politiki, kot so J. Le Drogou, ki je govoril o aspektih jezikovne in kulturne psihologije; dr. Y. J. D. Peeters, podpredsednik CIFE v Belgiji, ki je podal izčrpno sliko o evropskih institucijah in zahtevah etničnih in narodnih manjšin; in končno dr. M. Coppieters, Flamec iz Belgije in poslanec v evropskem parlamentu, ki je iznašal svoje poglede na izgradnjo Evrope.

Vsem predavanjem je sledila izredno zanimiva diskusija.

O trenutni situaciji koroških Slovencev je na kongresu poročal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je udeležencem kongresa izročil svoje poročilo tudi v francoskem

Področni odbor Zveze koroških partizanov Pliberk
Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Pliberk

v a b i t a n a

I. spominski pohod na Komelj „Po poteh Domnove čete“

ki bo v nedeljo 3. avgusta 1980.

Zbirališče je v Čirkovčah pri LOMBAR - KOLENIKU od 8. do 8.30 ure. Odhod bo ob 8.30 uri iz Čirkovč pri Pliberku (Schilterndorf bei Bleiburg) do spomenika na Komeljnu.

Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše slavne osvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so bili preganjani in ki so dali svoja življenja za našo svobodo.

Na ta spominski pohod vabimo vse, posebno pa še naš mladi rod, da se bo tako še bolj seznanil z našo slavno preteklostjo.

Prisrčno vabljeni!

Skrb za delovna mesta ne opravičuje oboroževanja fašistov

Pod pretvezo, da gre za ohranitev delovnih mest, skušajo v avstrijskih vladnih krogih najti utemeljitev in opravičilo za nameravano dobavo tankov in avtomatskega orožja fašističnemu režimu v Čilu. In to v trenutku, ko je v drugi latinskoameriški državi — namreč v Boliviji — pravkar prevzela oblast vojaška hunta, ki je na najboljši poti, da z brezobzirnim nasiljem v krvi zatre sleherno demokracijo in državo spremeni v koncentracijsko taborišče, kakor je to pred leti napravil sedanji čilenski režim diktatorja Pinocheta.

Spričo razmer, ki vladajo v Čilu in se uveljavljajo tudi še v drugih latinskoameriških državah, se je po vsem svetu razvila široka mednarodna akcija solidarnosti z narodi, ki se borijo za svobodo in pravico. Tej akciji solidarnosti se je — vsaj verbalno — pridružila tudi Avstrija, ki pa je na tem, da to mednarodno solidarnost sramotno izda in latinskoameriškim fašistom dobavi tanke in orožje, da bodo še lažje zatirali demokratična gibanja tamkajšnjih narodov.

Zato je razumljivo, da se proti tistim hinavcem med avstrijskimi politiki, ki se na eni strani kar cedijo od človekoljubja, po drugi strani pa sedaj zagovarjajo dobavo orožja čilenskimi fašistom, v široki avstrijski javnosti dviga val kritike in obsodbe. To gibanje dobiva nadstrankarsko širino in sega od komunistov preko krščanskih demokratov do pristašev vladne „socialistične“ stranke in celo do svobodnjaške mladine. Prav med člani SPO je odpor posebno odločen, ker se zavedajo, da načel socializma in demokracije ni mogoče spraviti v sklad s kakršnimkoli podpiranjem fašističnih režimov — oboroževanje teh režimov pa brez dvoma pomeni vsaj posredno sodelovanje pri njihovih zločinih zoper človekove pravice in osnovne svoboščine.

Ob tej zares široki ljudski fronti ostanejo zagovorniki prodaje orožja v izginjajoči manjšini. Imajo sicer oblast v rokah — v vladi, v stranki in v sindikatih, toda pri končni odločitvi bodo morali upoštevati tudi mnenje ljudstva, ki ima gotovo razumevanje za to, da se v korist polne zaposlitve zahtevana in prepotrebna davčna reforma preloži za kako leto, ne more pa imeti razumevanja za to, da bi se za ceno nekaj delovnih mest v Avstriji (in s pomočjo avstrijskega orožja) množilo število žrtev fašističnega režima v Čilu. Kajti takšna socialna politika bi bila res perverzna in bi zadala hud udarec ugledu Avstrije v svetovni javnosti.

Zakonnosti gospodarstva so močnejše od nacionalističnih teženj

Medtem ko so politični dejavniki na zvezni in predvsem na deželni ravni spet enkrat kapitulirali pred nemškonalističnimi silami ter v škodo prizadetega prebivalstva razbili pogajanja o razširitvi regionalnega gospodarskega sodelovanja med obmejnimi območji Avstrije in Jugoslavije, razvoj na gospodarskem področju vedno znova kaže in dokazuje, da so zakonitosti gospodarstva močnejša od nacionalističnih teženj. Kajti ravno v dneh, ko nemški nacionalisti in njihova tri-strankarsko podaljšana roka slavijo „zmago“, ki so jo dosegli s svojim butalstvom, doživljamo vrsto konkretnih primerov, ki nedvoumno potrjujejo, da so potrebe dežele in njenega prebivalstva bistveno drugačne, kot pa jih skušajo krojiti in vsiljevati krogi, ki jih je narodni šovinizem očitno že povsem zasleplil.

Lep primer v tem smislu je nedavno srečanje predstavnikov Gospodarske zbornice Slovenije s predstavniki celovškega sejma, ki ga uvrščajo v okvir že doslej zelo dobrega sodelovanja obeh gospodarskih ustanov. Tudi tokrat so razgovori, ki so jih vodili predsednik celovškega sejma Walter Dermuth in direktor dr. Josef Kleindienst oziroma predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič, veljali predvsem vprašanjem, ki so povezana s sejemskim dogajanjem. Pri tem so obravnavali možnosti povečane udeležbe jugoslovanskih podjetij kot neposrednih razstavljalcev tudi pri obeh specialnih sejmih „Gast“ in „Do-

put“; prav tako bo gospodarstvo Slovenije močnejše zastopano na letošnjem lesnem sejmu, ki bo od 9. do 17. avgusta na celovškem razstavišču. Preko specifičnih sejemskih vprašanj pa so razgovori veljali tudi še drugim možnostim razširitve gospodarskega sodelovanja. Tako so med drugim proučili možnosti stalne razstave slovenskega gospodarstva v obliki posebnega paviljona ter možnosti takojmenovanih prodajnih tednov, ko bi slovenska podjetja ponudila svoje izdelke na Koroškem oziroma koroška podjetja v Sloveniji.

Drug konkreten primer, ki razlaga zlaganost nacionalistično pobarvanih argumentacij, pa je novi blagovni program, ki so ga sklenile trgovinska zbornica Gradišćanske ter gospodarski zbornici Hrvaške in Slovenije. Ta sporazum predvideva blagovno menjavo v višini 40,5 milijona šilingov za vsako stran, kar pomeni zvišanje za 30 odstotkov v primerjavi s podobnim sporazumom iz leta 1979. Medtem ko se koroški nacionalisti še vedno grejo viteze železne zavese, na Gradišćanskem gospodarsko sodelovanje s sosedi močno razširjajo — to pa gotovo ne iz ljubezni do Hrvatov in Slovencev, marveč iz potrebe lastne dežele in njenih prebivalcev, predvsem pa iz nujnosti, ki jih narekujejo zakoni-

nosti gospodarstva. Samo na Koroškem naj bi bile te zakonitosti drugačne, samo na Koroškem naj bi gospodarsko sodelovanje škodovalo namesto koristilo?

Da pa na Koroškem res veljajo drugačna merila kot drugod, kaže tudi nova gonja okoli reberške tovarne celuloze, glede katere določeni krogi še vedno niso mogli preboleti, da jo je pred dobrim letom kupila in s tem zagotovila njen nadaljnji obstoj družba, v kateri ima večino slovenski kapital. Kleine Zeitung je v nedeljo vedela poročati o velikih težavah, v katerih se je baje znašla reberška tovarna; list je pisal, da je že pred letom dni opozarjal in svaril pred posledicami prodaje tovarne. Toda „resnici“ o sedanjih težavah tovarne Obir je bilo usojeno zelo kratko življenje, kajti že v torkovi številki je koroški tisk (vključno Kleine Zeitung) objavil stališče pristojnega predstavnika reberške tovarne. Le-ta je sicer priznal, da je bila prva doba po obnovitvi tovarne povezana z določenimi začetnimi težavami (tako se godi vsakemu novemu podjetju, je menil predstavnik tovarne), toda že za leto 1980 računajo v Reberci z aktivnim zaključkom, tako da ima tovarna Obir „danes in tudi v bodoče svojo življenjsko upravičenost“.

Da se ob takih dejstvih hujskanje proti gospodarskemu sodelovanju kaže v zelo značilni luči, res ni treba posebej poudarjati. To velja še posebno za tiste kroge, ki v tem sodelovanju spet vidijo „domovino v nevarnosti“ — naj bo to potem Heimatdienst ali pa predsednik koroške FPÖ. Obema lahko zastavimo vprašanja: Koliko je prispevala tovarna Obir k slovenizaciji južne Koroške? Koliko Nemcev je zgubilo delovna mesta in koliko Slovencev je bilo na novo zaposlenih? Ali pa pomeni slovenizacijo morda tovarniški napis, ki je tudi pod novim, slovenskim gospodarjem — samo nemški?

Še vedno na sledi nacističnim vojnim zločincem

Vodja židovskega dokumentacijskega arhiva na Dunaju in znani „lovec“ na nacistične vojne zločince inž. Simon Wiesenthal je sicer mnenja, da gre njegov boj proti koncu, ker bi „stari nacisti radi v miru umrli“. Vendar pa slej ko slej budno zasleduje vse sledi, ki bi ga prej ali slej lahko privedle do skrivališča enega ali drugega nacističnega veljaka, ki se je roki pravice izmaknil z begom in se zdaj že desetletja skriva kje v tujini, ne da bi prejel kazen za svoje zločine.

V prvi vrsti velja zanimanje Wiesenthala bivšemu celovškemu kavarnarju Ernstu Lerchu, ki je bil med vojno najožji sodelavec nacističnega krvnika Globočnika ter mu Wiesenthal očita soodgovornost za umor dveh milijonov nedolžnih žrtev. Kakor znano je bil pred nekaj leti proti Lerchu proces pred celovškim sodiščem, ki pa kljub vsemu obremenilnemu gradivu in številnim pričam ni „našlo“ nobenega dokaza krivde in je bivšega SS-ovskega oficirja oprostilo. Takoj za Lerchom je na seznamu Wiesenthalovih „izbrancev“ nekdanji Eichmannov namestnik Günter, njemu pa sledita zloglasna „izvedenca“ za množično ubijanje v nacističnih koncentracijskih taboriščih zdravnik Mengele in vodja oddelka plinskih avtomobilov Rauff. O zadnjem ve Wiesenthal povedati, da se svobodno spreha po južnočilenskem mestu Punta Arenas — ker je čilenski fašistični režim zavrnil zahtevo po njegovi izročitvi.

Ravno temu fašističnemu režimu pa namerava Avstrija prodati večje število tankov, strojnic in drugega orožja! Pod pretvezo, da gre za ohranitev delovnih mest, avstrijska vlada spet enkrat skuša opravičevati dejanja, ki z demokracijo ali socialno varnostjo res nimajo ničesar skupnega. Dobavljanje tankov in strojnic režimu, kakršen je sedanj v Čilu, pa je predvsem v kričnem nasprotju z načeli politike, ki se rada sklicuje na človekove pravice in ki zlasti drugim rada deli nauke, kako je te pravice treba spoštovati — kajti oboroževanje takega režima pomeni sodelovanje in sokrivdo pri njegovem zločinskem teptanju človekovih pravic.

Izzivalno „gostovanje“

Ob navzočnosti zahodnonemške neonacistične mladinske skupine „Wiking“, ki je postavila svoje taborišče v vasi Zweikirchen severno od Celovca, se je v koroškem časopisju razvila burna „razprava“. Ob tem primeru se je ponono pokazalo, kako tiste sile, ki ob vsakršni slovenski aktivnosti že vpijejo o nevarnosti slovenizacije, delovanje neonacističnega združenja omalovažujejo in ga predstavljajo kot najnežnejšo in nedolžno reč, za domovino in narod pa prepotrebno zadevo.

Sredi meseca julija je skupina „Wiking“ začela taboriti ob jezercu v mali vasi Zweikirchen v občini Liebenfels. Postavila je 24 šotorov in začela izpolnjevati svojo „vzgojno nalogo“, ki naj bi prinesla čiste, vztrajne, reda vajene, telesno izvežbane mlade nemške fante in dekle, vse to seveda v velenemškem duhu in pod zastavo odalske rune, nacističnega znaka, ki je v Avstriji prepovedan. Posebno „zaveden“ je bil očitno vodja skupine, ki je moral kar v prvih dneh na ukaz državne policije zapustiti Avstrijo zaradi neonacistične dejavnosti. Kakor poročajo časopisi, je ta voditelj kmalu zapustil taborišče, čeprav varnostni organi niso preverili, ali je dejansko zapustil Avstrijo! Ni se jim zdelo vredno — očitno se taki osebi lahko brez nadaljnega zaupa.

Govorilo se je, da bodo tudi drugi člani skupine kmalu zapustili Koroško, toda začetek tedna še ni bilo tako daleč.

V številnih pismih bralcev so z vso vneto zagovarjali skupino „Wiking“ in njene cilje, zvedeti je celo bilo, da bodo te sile znale zmobilizirati prebivalstvo v bližnji okolici, če bi morali mladi ljudje iz Zahodne Nemčije opustiti svoj tabor (ravno v tej občini je dobil pri zadnjih volitvah Burger procentualno največ glasov na Koroškem). Značilno pa je bilo tudi, kako nesramno so napadli pisca članka v Volkszeitung, ki je zelo objektivno poročal o tej skupini in o njeni neonacistični usmerjenosti. Gospa, ki je pisala članek, je morala napraviti izkušnjo, kaj se pravi pisati na Koroškem proti vladajočemu nazadnjaškemu in šovinističnemu usmerjenemu „javnemu mnenju“, ki ga diktirajo nemškonalistični krogi. Upamo, da zanj „nauk“ ni bil tako močan, da bi drugič molčala.

Vabilo v Kamnik

Kamnik, mestece z okrog 10.000 prebivalci, obkroža venec Kamniških Alp. Med z gozdovi poraslimi griči se je ob reki Kamniški Bistrici strnilo slikovito starodavno naselje okrog skalnate gmote Malega gradu. Tu, sredi mesta, ki je lani praznovalo 750-letnico obstoja, so ohranjeni grajski okopi in romanska cerkev, zgrajena v 12. stoletju, katere posebnost so ena nad drugo tri kapele.

Obdobje svojega razcveta je Kamnik doživljal v visokem srednjem veku, ko je skozenj vodila trgovska pot iz Podonavja proti jugu. Upadanje trgovine zaradi turške nevarnosti, požari, epidemija kuge in končno prestavitev cestne povezave mimo mesta so Kamniku prinesli neželjeni mir. Mesto je spet oživel v industrijsko revolucijo. Ugratavljajo, so številna podjetja. Leta 1891 je pripeljal v Kamnik prvi vlak. Delovati so začela slovenska kulturna društva. Izredna lepota mesta in okolice pa sta omogočila razvoj turizma.

Po končani narodnoosvobodilni vojni — Kamničani so se okupatorju uprli med prvimi v Sloveniji — so občani posvetili veliko pozornost razvoju gospodarstva. Niso pa pozabili skrbeti za ohranitev starega mestnega jedra. Celo obogatili so ga z muzejem v renesančnem gradu Zaprice, galerijo Mihe Maleša v središču mesta, trgovinicami, kjer obiskovalci lahko kupijo znamenite kamniške majolike, enkratna usnjena in krznena oblačila in druge posebnosti.

V okolici mesta si je moč ogledati vrsto kulturno-zgodovinskih in naravnih znamenitosti — med njimi freske iz 16. stoletja v cerkvi pri Sv. Prmožu, knjižnico Petra Pavla Glavarja, Arboretum z eksotičnim drevjem in cvetjem v Volčjem otoku, naravni most v Kamniški Bistrici.

Kamnik, ki je oddaljen od Ljubljane 21 kilometrov, je izhodišče za gorske ture v Kamniške planine. Na Veliko planino, kjer je poleg velikega naselja planinskih koč tudi penzion Šimnovec, je speljana osebna žičnica. Lovce pa seveda navdušujejo gamsi, kozorogi, mufloni in divji petelini, ki jih v kamniških

loviščih ni malo.

Prijazne gostilne, kjer ponudijo kamniške in lovske kuharske posebnosti, penzioni in hotel zagotavljajo, da obiskovalci Kamnika ne bodo zapustili lačni in zaspani.

Občina Kamnik je minulo nedeljo obhajala svoj občinski praznik, ki ga vsako leto praznujejo v spomin na 27. julij 1941 — na začetek oborožene vstaje in na prvi žrtvi spopada z nemškim okupatorjem.

Družba Turske avtoceste objavila poročilo za leto 1979

Pred nedavnim smo na tej strani poročali o otvoritvi Turske avtoceste v predelu reke Lieser. Sedaj je predsedstvo akcijske družbe Turske avtoceste objavilo poslovno poročilo za leto 1979.

Poročilo podaja v prvi vrsti pregled o delovanju celotne družbe ter impozantne številke v zvezi z gradnjo ter obratovanjem avtoceste preko Tur. Akcijska družba je bila leta 1979 zaposlena s številnimi projekti v zve-

zi s Tursko avtocesto. Tako so poskrbeli za zvišanje voznega komforta v salzburškem Pongau-u, zgradili so razne cestne priključke, zavarovali ceste pred snežnimi plazovi ipd. Zadolžena pa je bila tudi s pripravami za gradnjo karavanskega predora v Področici. Zaradi težkega dostopa je bilo potrebno zgraditi posebno cesto z dvema mostovoma in enim podvozom pod železniško progo. Navedena dela, odkup zemljišč in izgradnja 20 kV električnega dovoda so stala 73 milijonov šilingov. Brez zaključka teh del v letu 1979 letos ne bi bilo mogoče začeti z delom za karavanski predor.

Za delovanje v letu 1979 je akcijska družba Turske avtoceste potrebovala kapital v višini 3.067 milijonov šilingov, od tega je več kot 2/3 priskrbela preko kreditov v Avstriji kakor tudi v inozemstvu. Najvišji stroški so nastali pri 12 km dolgem predelu skozi dolino Lieser. Zaposlenih je bilo na tem območju skoraj noč in dan 1000 delavcev, stroški pa so dnevno znašali do 3,9 milijona šil.

Celotni stroški za avtocesto preko Tur od začetka gradnje do 31. decembra 1979 znašajo 16,2 milijarde šil. Do sedaj so le 1,3 milijarde šil. pokrili s cestnino, čeprav frekvenca na tej progi stalno narašča. Leta 1976 je vozilo 1.153.026 avtomobilov po Turski avtocesti, leta 1979 pa že 2.133.970. Ugratavljajo, da je delež tovornih vozil in omnibusov v zadnjih letih nesorazmerno močno narasel. V primerjavi z letom 1978 je bilo lani 30% več teh vozil, kar je verjetno znak za močnejšo gospodarsko povezanost med gospodarskimi enotami, ki jih Turska avtocesta povezuje.

V prvi vrsti pa ostane Turska avtocesta še nadalje turistična avtocesta, kar je razvidno iz tega, da 82 odstotkov cestnine plačajo vozniki osebnih avtomobilov in v glavnem v poletnih mesecih. Saj poberejo 68% cestnine v mesecih od junija do septembra, oz. 48% v mesecih julij in avgust. Zato si bo akcijska družba v bodoče prizadevala pridobiti več voznikov tudi v zimskih mesecih.

Prejšnji teden so ob Turski avtocesti dokončali tudi spomenik v spomin desetim delavcem, ki so zgubili življenje pri gradnji mostu pri vasi Trebesing. Spomenik, ki ga je ustvaril koroški kipar Consuello Mels-Coloredo, pa gotovo ne bi bil potreben, če podjetja pri gradnji ne bi brezobzirno skušala doseči termine.

Gorenjska ljudska umetnost predstavljena na razstavi v Beljaku

Z bogato razstavo, ki obsega več kot 200 eksponatov, je ljudska umetnost na Gorenjskem reprezentativno predstavljena koroški in še posebej beljaški javnosti. V dvorani beljaške mestne hiše je bila namreč minulo nedeljo odprta razstava, ki jo je pripravil Gorenjski muzej v Kranju, prireditelja pa sta kulturni urad mesta Beljaka ter Avstrijsko-jugoslovansko društvo.

Otvoritvene slavnosti so se udeležili tudi številni častni gostje, med katerimi so bili predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner, jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik in konzul Svetoslav Popovič, beljaški župan inž. Mörtl, kustos Gorenjskega muzeja Cene Avguštin, predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega društva Sereinigg in deželni tajnik Pressl ter mnogi drugi.

Govorniki so ob tej priložnosti opozorili na sorodnost ljudske umetnosti na Gorenjskem in Koroškem, kajti v obeh primerih gre za alpski deželi, katerih narode ljudska umetnost povezuje preko vseh meja. V tem smislu je tudi razstava sama zamišljena kot prispevek k medsebojnemu spoznavanju in poglavljanju prijateljskih vezi med sosednjima deželama (ravno zaradi tega pa koroško-domovinsko-zvesta uniformiranost gotovo ni spadala v okvir te prireditve, zlasti ker jo določeni krogi v letošnjem koroškem „jubilejnim“ letu spet hočejo zlorabljati za demonstracijo svoje protislovenske nastojenosti).

Na podobnost in sorodnost ljudske umetnosti vseh alpskih dežel opozarja tudi dvojezični razstaveni katalog, ki poleg bogatega slikovnega gradiva vsebuje obširno razpravo dr. Gorazda Makaroviča o ljudski umetnosti na Gorenjskem. V tej razpravi, ki bo gotovo bistveno prispevala k boljšemu razumevanju razstavljenih eksponatov, je ob koncu namreč poudarjeno: „V ljudski umetnosti etnične meje ne pomenijo razmejitev. Gorenjska ljudska umetnost sodi v skupino ljudskih umetnosti alpskih dežel. Podobni življenjski pogoji in kulturne zveze so dali podobne rezultate in podobno oblikovno tradici-

jo. Kot druge dežele je tudi Gorenjska obogatila mozaično podobo alpske umetnosti s številnimi izvirnimi lokalnimi različicami in zvrstmi.“

Predvsem pa je priča omenjene sorodnosti razstava sama, ki s smotno ureditvijo in bogato izpovedno močjo res reprezentativno predstavlja ljudsko umetnost na Gorenjskem. Razstavo je pripravil kot že povedano Gorenjski muzej v Kranju, medtem ko s gradivom sodelujejo poleg Gorenjskega muzeja še Loški muzej v Škofji Loki, muzeji radovljiške občine, muzej v Kamniku in Slovenski etnografski muzej v Ljubljani. Zasnovali so jo

Anka Novak, Gorazd Makarovič ter Maruša in Cene Avguštin, oblikovala pa jo je dipl. inž. arh. Lenka Molek. Poleg vaških znamenj in predmetov arhitekture zavzema dobršen del razstave oprema cerkva, kjer vidimo najrazličnejše kipe in svetniške podobe; glavni del pa je posvečen izdelkom in predmetom, ki so služili za opremo hiš, kot orodje pri kmečkem in gospodinskem delu ter kot „okras“ za praznike in druge svečane priložnosti.

Tukaj bi podrobno naštevanje vodilo predaleč, kajti seznam eksponatov je izredno obširen ter sega od starih skrinj in omar do zibelke in škarij za posteljo; od baročnega okovja za vrata do razpela in od klopi z rezljanim naslonjalom do škropivnika in svečnika; od modelov za maslo in žlic do kolovratov in preslic; od modelov za tiskanje blaga do moškega kožuha in od avbe ter peče do „kranjskega“ cekarja ter pipe in čedre; od krstne zibelke preko poročnega šopka do mrliške rjuhe; od vevnice za žito do volovskega jarma in od pastirskega roga do pinje za izdelovanje masla; od putriha za vodo in dežnice za zaseko pa do poslikanih otroških igrač ter panjskih končnic. Marsikateri predmet, ki ga vidimo na razstavi, se nam zdi povsem domač, kakor da bi bil iz katerekoli naše vasi — torej prepričljiv dokaz že omenjene sorodnosti in podobnosti.

Sicer pa o razstavi nima smisla veliko govoriti — treba si jo je ogledati, ker je sama najbolj „zgovorna“. Odprta bo še do 14. avgusta, in sicer dnevno od ponedeljka do petka od 8. do 12. in od 14. do 18. ure ter ob sobotah od 8. do 12. ure.

Levstikov jubilej velika vsenarodna manifestacija

Prihodnje leto v jeseni bo minilo 150 let od rojstva znanega slovenskega pisatelja in pesnika, literarnega kritika in jezikoslovca, časnika in narodnega ideologa Frana Levstika, ki je v 19. stoletju odigral odločilno vlogo v preoblikovanju slovenskega ljudstva v narod. Bil je ideološki steber „mladoslovenstva“; razvil je literarni program, ki so ga slovenski pesniki in pisatelji uresničevali vse do nastopa moderne; bil je ustanovitelj Slovenske matice, prve pomembnejše založbe in slovenskega knjižnega središča; ustvaril je slovenski pripovedni jezik, postavil osnove slovenske jezikovne kulturne politike in razvil časnikarstvo kot učinkovito bojno sredstvo političnega in kulturnega osvoboditve.

Njegove zasluge so tako velike, da ob njegovi obletnici zahtevajo oddolžitve, ki se ne bo mogla zadovoljiti zgolj s priložnostnimi manifestacijami, marveč bo predvsem pobuda za raziskavo odnosa naše sodobnosti do Frana Levstika oziroma za obravnavo današnjega stanja nekaterih področij, na katerih se je Levstik živo angažiral. Tako je rečeno v načelnih smernicah, ki jih je sprejel odbor za proslavo 150-letnice rojstva Frana Levstika. Ta odbor pa je tudi že izdelal okvirni program proslav, ki predvideva naslednje prireditve:

● plenum kulturnih delavcev OF kot organskih naslednikov celotnega kulturnega boja za nacionalno samobitnost od Levstika naprej naj bi prihodnje leto priredili v Velikih Laščah, obravnavali pa naj bi sodobno kritiko;

● v okviru seminarja slovenskega jezika, književnosti in kulture naj bi v sodelovanju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti priredili znanstveni simpozij o Franu Levstiku;

● osrednja proslava s široko zasnovanim kulturnim sporedom pa bi bila v novem kulturnem domu „Ivana Cankarja“ v Ljubljani.

Enakopravnost jezikov tudi v Švici še ni dosledna

Čeprav velja Švica za državo, v kateri je vprašanje enakopravnosti narodnosti in njihovih jezikov že razmeroma dobro rešeno, pa vendar tudi Švicarji niso brez jezikovnih problemov. Po ustavi so v Švici štiri „nacionalni jeziki“: nemški, francoski, italijanski in retoromanski. Uradni jeziki, se pravi tisti, ki jih uporabljajo državne ustanove, so vendar samo prvi trije, ker retoromansko govori samo nekaj deset tisoč prebivalcev v štirih kantonih srednje in južne Švice, kjer pa je ta jezik razumljivo enakopraven tudi v javnem življenju.

S prevajalskimi problemi se srečujejo predvsem tudi v švicarskem parlamentu, kjer prevladuje praksa, da objavljajo dokumente v glavnem samo v dveh jezikih — nemščini in francoščini. To pa seveda ne gre v račun poslancem iz južnega dela države, kjer govorijo italijanščino, ker dobijo v parlamentu le tu in tam kak dokument v svojem jeziku. Prav tako tudi „francoski“ poslanci nikakor niso zadovoljni s praktičnim spoštovanjem jezikovne enakopravnosti: 90 odstotkov vseh parlamentarnih besedil je namreč napisanih v nemščini in le preostalih 10 odstotkov v francoščini in italijanščini.

Zaradi tega poslanci vedno znova predlagajo, da je treba okrepiti prevajalsko službo in uvesti simultano prevajanje v obeh skupščinskih domovih in parlamentarnih komisijah. V zadnjem času se predvsem zavzemajo za uvedbo sistema „eurotra“, to je prevajalskega stroja, ki pa je še vse premalo izpopolnjen in ne more zadovoljiti zahtevnih nalog, ki se mu postavljajo. Zato v Švici razmišljajo o tem, ali in kdaj naj bi se pridružili devetim državam Evropske skupnosti in skupaj z njimi poskrbeli za čim hitrejšo izpopolnitev tega učnega robota, ki bi gotovo precej izboljšal jezikovne probleme tudi v švicarskem parlamentu. Vendar se je bati, da bodo morali na ta „čudež“ moderne tehnike čakati še nekaj let.

Skupna pesem v 7 jezikih

Že drugič so v SR Hrvaški priredili srečanje učencev osnovnih šol narodnostnih skupnosti na področju Hrvaške — lani so se zbrali v Daruvarju, letošnje srečanje pa je bilo v Poreču in Umagu v Istri. Na letošnjem srečanju je sodelovalo okrog 600 otrok pripadnikov italijanske, češke, slovaške, madžarske, ukrajinske in rusinske narodnosti, ki so svojo dnevno prireditev zaključili s skupnim nastopom.

Srečanje se je začelo v Poreču s športnimi srečanji in nadaljevalo z razstavo otroških risb in družabnostjo, potem pa so se udeleženci napotili v Umag, kjer so bili gostje učencev hrvaške šole „Marija in Lina“ ter italijanske šole „Galileo Galilei“, ki so nadvse pristrčno sprejeli svoje vrstnike češke, slovaške, ukrajinske, madžarske, rusinske in itali-

janske narodnosti, ki so prišli iz kraja Ploština v Slavoniji.

Kakor pred dvema leti v Daruvarju, tako je bila prireditev letos v Poreču in Umagu bogata manifestacija etičnih, vzgojnih, učnih in narodnostnih vrednot, ki so se simbolično strnile pod skupnim imenovalcem „Bratstvo in enotnost“. Slikovit je bil nastop otrok s pesmimi, plesi, recitacijami in baleti v narodnih nošah. Posebno doživetje pa je bil brez dvoma zaključni nastop, ko je več kot 600 otrok hrvaškega, italijanskega, češkega, slovaškega, madžarskega, ukrajinskega in rusinskega jezika v skupni pesmi manifestiralo enotnost in bratstvo med najmlajšimi — med tistimi, ki bodo nadaljevali delo in pot svojih očetov pri graditvi skupne domovine Jugoslavije.

IVAN DOLENC

Slovenska kulturna publicistika v Kanadi

Med kulturne uspehe je prišteti tudi dejstvo, da je bil „Dnevnik“ uvrščen v ontarijski vladni program ministrstva za kulturo „Half Back“ 1978, in sicer kot edina periodika svoje vrste v vsej provinci Ontario, in seveda tudi kot edina slovenska publikacija. O tem, da je časopis dostojno afirmiral slovensko kulturno publicistiko med širšo kanadsko javnostjo in učinkovito opozoril na slovensko kulturno dediščino, pa priča v „Dnevniku“ tiskani odgovor ministrskega predsednika Pierra E. Trudeauja na vprašanje urednika.

Ker je mesečnik izhajal delno tudi v angleščini, so začeli pisati zanj tudi pripadniki drugih kanadskih etničnih skupin. Iz Ljubljane sta se oglasila kot sodelavca pesnik in pisatelj Zarko Petan (v angleščini in v slovenskem izvorniku) in pesnica Neža Maurer z angleškimi prevodi svojih pesmi. Dodam naj še, da so objave iz „Dnevnik“ doživle vrsto ponatov v ameriškem slovenskem tisku in v Sloveniji. Iz Anglije se je oglašil znani poljski pesnik v izgnanstvu

Wieslaw Strzalkowski in med drugim poslal za objavo svoj pesniški biser z naslovom „An Expatriate“.

Razume se, da je časopis spremljal vsa kulturna gostovanja iz Slovenije, pa čeprav tukajšnji prireditelji — kot skupina — „Dnevniku“ niso bili naklonjeni. Publikaciji pa je pomagala Slovenska izseljenska matica z brezplačnim pošiljanjem slovenskega tiska, prav tako z brezplačnimi objavami vabil za morebitne naročnike, in tudi s številnimi prijaznimi poročili urednika „Rodne grude“ Jožeta Prešerna v tedenskem slovenskem tisku v Ljubljani. Končno je naš kanadski časopis izpolnil tudi svojo obljubo iz prve številke in sodeloval s Slovensko izseljensko matico pri posredovanju njene pomoči v obliki šolskih knjig in drugih učnih pripomočkov za slovenske kanadske šolarje, in sicer vsaj v primeru treh ali štirih sobotnih šol iz javnega šolskega sistema po kanadskem programu „Heritage Languages“.

Prav lahko bi prišlo še do drugačnega avtorskega sodelovanja med ustvarjalci te-

ga časopisa in matično Slovenijo, vendar za kaj takega ni bilo pogojev.

Če omenim samo eno zamujeno priložnost, bi navedel predlog T. Hočevarja iz New Orleansa, ki se je zavzel za nekakšen Reader's Digest slovenskega tiska za vse prekomorske države, kjer živijo Slovenci, ta pa bi bil mogoče tudi v okviru razširjenega in od Slovencev v svetu primerno podprtega „Dnevnik“. Teh in takih možnosti kulturnega sodelovanja s Slovenijo pa je bilo še več in prav gotovo ostajajo v veljavi še za bodočnost.

Nasprotno pa urednik s svojo skrbjo za informiranost „Dnevnik“ ni prišel daleč pri jugoslovanskih predstavništvih v Kanadi. Komaj da je prišel do Tanjugovih poročil, sicer pa se za informacijske (kaj še za slikovne) potrebe te slovenske publikacije ni zmenil nobeden teh ljudi niti z vljudnim vprašanjem, ali bi ta časopis morda kaj potreboval iz stare domovine svojih bralcev in naročnikov.

„Dnevnik“ je bil tesno povezan z radijsko oddajo „Slovenska Kanada“ v Torontu, za katero je urednik pisal besedila. Ta izrazito kulturni spored je dve leti vodila Sonja Luzar, mlajša priseljenka, na znani multikulturni radijski postaji CHIN-FM v Torontu. Ko je aprila 1979 končala oddajati, sem na-

pisal članek o tej izgubi za slovensko kulturno občinstvo in ga začel s stavkom: „Utihnili je še en slovenski glas v svetu“. ¹⁴ Tukaj ga omenjam, ker sem z njim začel svoje javno razmišljanje o kulturni sprejemljivosti slovenskih bralcev in poslušalcev v Torontu, ki je največje središče naših rojakov v Kanadi.

Omenjena oddaja je bila namreč, kot sem zapisal, „primernejša za zahtevnejše domače uho kot tudi za „izvoz“ med druge Kanadčane“ in bi jo bilo mogoče predstaviti v Sloveniji. Imela je na razpolago nekaj kulturnih trakov ljubljanskih oddaj in je v svojem polurnem obsegu tedensko prinašala tudi žive interpretacije kanadskih slovenskih kulturnikov, pesnikov, gledališnikov in glasbenikov. S svojimi teksti in s svojo glasbo je boljšala kulturni okus zvestih poslušalcev in se s tem nekje postavila po robu nekaterim drugim radijskim oddajam, ki ob praznem vrtenju najbolj majavih alpskih poskočnic ne nudijo drugega kot prodajo trgovske robe iz trgovine oddajnega lastnika.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

4. mednarodno folklorno srečanje v Železni Kapli je bil spet velik uspeh

V nedeljo 27. julija, zadnjo nedeljo v juliju, je Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabilo, kakor že v zadnjih treh letih, goste in domačine na mednarodno folklorno srečanje.

Ob pol dveh popoldne so se sodelujoče folklorne skupine in domača godba na pihala začeli zbirati pred glavno šolo v Železni Kapli. Šest folklornih skupin iz Avstrije, Jugoslavije in Italije se je odzvalo povabilu prireditelja. Skupina „Graničarji“ z Gradišanskega pa je morala svoje sodelovanje zaradi nenadne smrti, v zadnjem trenutku odpovedati. Tako da so pri tej res na visokem nivoju stoječi kulturni prireditvi sodelovale sledeče skupine: pionir-

ska folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, folklorna skupina „Antona Štrafela“ iz Ptuja, mladinska folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, osrednja folklorna skupina „Travnik“ od SPZ iz Gorice, Volkstanzgruppe Eisenkapel-Vellachtal, odrasla folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in „Vellacher Trachtenkapelle“ iz Železne Kaple.

V tem vrstnem redu so se pomenile skupine tudi izpred glavne šole po glavni cesti do hotela Obir.

Naša društva so se predstavila tujim gostom

Ze nekaj let slovenska prosvetna društva širom južne Koroške v poletnih mesecih, ko so naša jezerska obrežja, gorski kraji in vasi polni tujih gostov, prirejajo kulturne prireditve z namenom, da tem gostom, ki prihajajo iz raznih delov Evrope prikažejo v pesmi in besedi prisotnost naše narodne skupnosti na Koroškem. Naši narodni nasprotniki in oblasti so kaj rade zamolčale, da na Koroškem prebivata dva naroda. Turistične organizacije in druge ustanove po občinah so striktno zamolčale to dejstvo, tako da so gostje dobili napačno sliko Koroške, kot da je samo nemška. Po zaslugi naših prosvetnih društev se je v zadnjih letih to bistveno spremenilo. Številni kulturni nastopi slovenskih prosvetnih društev so razpršili to megleno sliko, tako da so danes jasnejše predstave o naši narodni skupnosti, ki živi in dela in se kulturno izživlja.

Samo koncem minulega tedna je bila cela vrsta kulturnih prireditev za goste — dve imamo posebej popisani v našem listu, ostale tri pa hočemo opisati v sledečih vrsticah.

V gostišču Janeza Wutteja pd. pri Uranku v Veselah je bil pretekli petek kulturni večer, katerega je priredilo Slovensko prosvetno društvo „Danica“ iz Šentvida v Podjunu. Velika množica ljudi sestavljena predvsem iz tujih gostov je z velikim zanimanjem sledila programu in ga nagradila z navdušenim aplavzom. V okviru te kulturne prireditve so nastopali mešani pevski zbor „Danice“ in folklorna skupina (odrasla) SPD „Zarja“ iz Železne Kaple. Publiko je pozdravil in imel povezavo skozi

spored predsednik društva Stanko Wakounig. Za ples in prijetno zabavo je skrbel „Kvintet Obir“. Naslednjega dne v soboto je bil kulturni večer v farni dvorani v Škocijanu, katerega je priredilo SPD „Vinko Poljanec“ iz Škocijana. Na tem večeru so sodelovali: Marjana in Stanko Polzer na citrah in harmoniki, ansambel „Drava“ SPD Borovlje, ki ga vodi Roman Verdel in mešani oktet SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjunu, pod vodstvom Hanzija Kežarja. Zbrano publiko je pozdravila v obeh deželnih jezikih učiteljica Helga Mlinar in imela tudi povezavo. Ker je bilo na prireditvi tudi mnogo nizozemskih gostov, je domače društvo posredovalo, da se je spregovorilo tudi v nizozemščini. Na žalost obisk ni bil takšen kot so ga pričakovali. Istega dne v soboto pa je imelo Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu „poletno noč“ in sicer v šotoru poleg občinske hiše v Šentjakobu. Zbrano publiko je pozdravil predstavnik mešanega pevskega zbora „Rož“ Karel Krautzer. To je bila predvsem zabavna prireditve s plesom. Igral je znani ansambel „Fantje treh dolin“ iz Slovenije. V okviru prireditve je bil tudi srečolov. Za jedačo in pijačo je bilo dobro preskrbljeno. Kuharski „umetniki“ so bili predvsem pevci in pevke pevskega zbora „Rož“, ki so imeli glavno organizacijsko breme tega večera. Obisk je bil izredno dober, prevladovali pa so tuji gostje, ki so tako imeli priložnost seznaniti in poveseliti se z našim prebivalstvom, za katerega so ugotovili, da je zelo družabno in gostoljubno.

Okoli 1000 gledalcev od blizu in daleč se je zbralo, da si ogleda noše in znanje živahnih plesalcev. Tudi vreme je bilo kot nalašč za take in podobne prireditve na prostem — brez dežja in tudi sonce ni bilo neusmiljeno.

Po pozdravnih besedah predsednika „Zarje“ Petra Kucharja, ki je med drugim poudaril, da si društvo želi, da bi postalo to srečanje tradicija in da je namen tega srečanja tudi gostom, ki v vedno večjem številu iščejo oddih v Železni Kapli in bližnji okolici, olepšati bivanje in da jih seznanijo s kulturnim delom koroških Slovencev; je sodelavec nizozemske televizije prevedel predsednikove pozdravne besede številnim Nizozemcem v njihovem jeziku.

Tajnik SPD „Zarja“ Miha Travnik pa je nato v povezavi na kratko predstavil vsako posamezno skupino, ki je zaplesala po dva plesa iz svojega repertoarja.

Po končani prireditvi, ki vsako leto pritegne vedno več gledalcev, je zaigral ansambel „Vellacher

OBVESTILO

Pisarna Zveze koroških partizanov v Spitalgasse 12 bo začasno odprta vsak ponedeljek in četrtek od 8. do 12. ure, kjer dobite potrebne informacije.

V nujnih primerih se lahko obrnete na pisarno Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, Gasometergasse 10
Odbor
Zveze koroških partizanov

Sextett“ za ples. Plesišče so napolnili gosti in domačini, ki so se s podobno vnemo kot prej nastopajoči vrteli po že precej obrabljenih a zato tem bolj gladkih deskah. Tudi za jedačo in pijačo je bilo poskrbljeno in marsikateri obiskovalec je v poznih urah že tretjič ali četrtič naročil čevapčiče ali klobase, tako da so res pridni pomagači komaj dohajali naročilom.

Vsem, ki so kakorkoli pomagali, da je ta prireditve tako lepo uspela pa se Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ po tej poti prav prisrčno zahvaljuje.

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

5. avgusta 1980
Sadolšek Franci
tajnik SPZ

O B I Š Č I T E

Werner Bergovo galerijo

V PLIBERKU

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

5. vsakoletni pohod na Obir

V SPOMIN HERMANU VELIKU

„Petič letos na Obir pohitimo, spominu na prijatelja se poklonimo, med sabo skupnostne vezi okrepimo in se slovensko razživimo.“

Na vrhu Obirja zbirališče vseh prijateljev in ljubiteljev gora v nedeljo 3. avgusta 1980 med 13.30 in 14. uro. Pod vrhom piknik. Pohod bo ob vsakem vremenu!

Prisrčno vabljeni iz Roža, Podjune in Zille!

Kako se lahko nedeljski izlet konča na žandarmerijski postaji?

Nedelja dopoldne v znanem koroškem letovišču v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Trgovine so odprte in kar mgoli turistov in avtomobilov in zgodi se, da nekateri tudi napačno parkirajo. To se je zgodilo tudi bralcu Slovenskega vestnika minulo nedeljo.

Toda bilo bi vse v redu, če se ta naš bralec pri kontroli ne bi drznil povprašati žandarja, inšpektorja Walterja Dorna s službeno številko 17254 ali je možen uradni postopek tudi v slovenščini. In prav tukaj se začne tisti del uradnega postopka, ki je našega bralca postavil v situacijo, da se je zgolj zaradi tega, ker se kot pripadnik slovenske manjšine prizadeva za dvojezičnost, piši in reci, za enakopravnost slovenskega jezika v javnosti, znašel skupaj z družino (tudi z malim otrokom) na žandarmerijski postaji v Vrbi in se vpraševal, ali je to sedaj aretacija, ali samo tipanje pulsa, ali pa svarilo, da si naj kaj takega v prihodnje ne dovoli več.

Inšpektor Dorn je trdil, da tisti, ki obvlada nemški jezik, v Avstriji nima nobenih manjšinskih pravic, in pri tej svoji trditvi je vztrajal. Zagrozil je seveda z aretacijo in drugimi sankcijami. Ko se je znašel nad nemočnim državljanom je bil zelo glasen tako, da so nekateri turisti, ki so hodili ob cesti, za trenutek obstali in prisluhnili.

Na žandarmerijski postaji pa je šef postaje s službeno številko 26 632 najprej vprašal zakaj naš bralec provocira, kajti v Vrbi Slovencev itak ni, da tudi dvojezičnega pouka menda v Vrbi ni in da je pač vsaka zahteva po dvojezičnosti provokacija.

V nadaljevanju pa so gospodje uradniki morali le uvideti, da mimo dejstva, da tudi v Vrbi živijo Slovenci, ne morejo. Po uri in pol čakanja se je pripeljal nek gospod Mischkulnik, ki je za silo obvladal slovenščino.

Medtem, ko je naš bralec čakal na svojo pravico, se je nekaj žandarjev pogovarjalo in eden izmed njih je „možato“ pribil

e a Glück, daß i nit dabei wor, weil i mochat glei an kurzn Prozeß

Kaj je ta junak s tem mislil ni znano!

Omenjeni bralec našega lista je vložil pritožbo pri pristojnih deželni in zvezni oblasteh.

ŠENTJAKOB V ROŽU

Pinter Tinej umrl

V ponedeljek smo spremljali k zadnjemu počitku na šentjakobski pokopališče Tineja Pinterja iz Šentjakoba v Rožu, starega 81 let.

Pokojnikovo življenje je bilo tesno povezano z bojem naše narodne skupnosti za svoj obstoj. Ze v medplebiscinski dobi kot mlad fant je bil na strani svojega ljudstva in tudi pozneje — lahko bi rekli do zadnjega diha — je bil pokojni zvest svojemu ljudstvu in izročilom svojih prednikov. Kot gozdni delavec, ki je moral v življenju trdo delati, se je zavedal, da se je treba boriti za pravice delavstva, tako da je bil tudi tesno povezan z bojem delovnega ljudstva za svoj obstoj.

Tinija Pinter poznamo kot človeka, ki je rad pomagal drugim. Ker je bil izvrsten sadjar — znal je čudovito cepiti sadje — so ga ljudje klicali, da bi jim on uredil sadne vrtove, kar je seveda storil z največjim veseljem. Skratka bil je človek, ki je užival, če je mogel komu pomagati. Zato je bil tudi zelo priljubljen pri prebivalstvu, brez razlike, kateri narodnosti pripada. Njegov pogreb je bil prepričljiv dokaz — na pokopališču se je zbrala velika množica — kako priljubljen in spoštovan je bil med ljudstvom, ki ga bo vsekar zelo pogrešalo.

Kot zvesti bralec Slovenskega vestnika je bil vedno na tekočem, kaj se dogaja doma in v daljnem svetu. Rad je obiskoval slovenske prireditve in se neizmerno veselil uspehov v korist naše narodne skupnosti.

Pokojnega Tineja Pinterja bomo ohranili v častnem spominu, svojcem izrekamo naše globoko sožalje.

Pred nedavnim smo se na libuškem pokopališču za vedno poslovili od matere Ivanke Stropnik. Zbolela je nenadoma. Iskala je pomoči v bolnišnici, vendar ji zdravniška veda ni mogla pomagati. Umrta je mnogo prezgodaj, v 58. letu starosti.

Pokojna se je rodila v Banja Luki v daljnji Bosni, živela pa je v Slo-

Libuče pri Pliberku

veniji v Šmartnem ob Paki. V zadnji vojni pa se je za njo začel križev pot. Iti je morala na prisilno delo v tedanjo Ostmarko. Morala je trdo delati in mnogo grenkega okusiti in pretrpeti. Po vojni leta 1947 se je ponovila. Z možem sta si postavila svoj dom v Libučah in s skupnimi močmi skrbela, da je šlo lažje in bolje naprej. Družinska sreča pa se je veliko prezgodaj spremenila v nesrečo; njen mož je moral pred pičlima dvema letoma umreti. Veliko prezgodaj je tudi ona sledila svojemu možu in tako končala svoje trudopolno in blago življenje. Pokojna je bila skrbna in dobra mati dvema sinovoma, ki ju je vzgojila v zavedne člane naše narodne skupnosti.

Ob odprtem grobu so ji zapeli žalostinke domači pevci. Na njeni zadnji poti jo je spremljalo mnogo žalnih gostov in ji s tem izkazalo zadnjo čast. Pogrebni obred je opravil mestni župnik Kulmež. Težko prizadetima sinovoma Sigiju in Toneju velja naše odkrito sožalje. Naj ji bo domača zemlja lahka.

Slovenjgraščani na izletu po Koroški

Že dalj časa obstojajo med pliberško Posojilnico in Ljubljansko banko v Slovenj Gradcu res dobri odnosi. Večkrat je že bila izražena želja, da bi Slovenjgraščani prišli k nam na izlet in da bi si ob tej priložnosti ogledali zanimivosti Koroške. Pred kratkim se je ta želja izpolnila. Dva omnibusa uslužbencev slovenjgraške banke in njenih poslovnih enot na čelu s tov. namest. direktorja Maksom Jašem in članom poslovnega odbora tovarišem Potočnikom so prispeli k nam v Pliberk, kjer smo jih pristrčno sprejeli. V Pliberku je naše goste pozdravil in jim želel dobrodošlico predsednik upravnega odbora Posojilnice Pliberk. V kratkih stavkih je orisal razvoj pliberške Posojilnice in ob tej priložnosti ponovno izrekel zahvalo za bratsko pomoč, ki smo je bili s strani Slovenjgraščanov deležni pri gradnji naše Posojilnice. Sledil je ogled prostorov Posojilnice, ki so velika pridobitev za naše organizacije in za naš kraj in okolico.

Obetal se je lep dan. Po kratkem čakanju je bila, da se seznanijo z našim delom in ustanovami širom Koroške. Pot nas je vodila mimo Posojilnice v Šmihelu v Globasni-

Dob pri Pliberku

Boleče je odjeknila vest, da je v bolnišnici nenadno zatisnil svoje blage oči Pavel Kert pd. Trunkicev oče iz Doba pri Pliberku. Bil je samo nekaj dni v celovski bolnišnici, kjer je iskal zdravniške pomoči, vendar ves trud zdravnikov je bil zaman tako, da je podlegel hudi bolezni. Vse svoje življenje je bil zdrav in dosegel 75 pomladi. V soboto 19. julija smo ga na nončavaškem pokopališču položili k zadnjemu počitku.

Pokojni Pavel Kert se je rodil v znani Miklnovi družini na Jamnici nad Prevaljami in užival tam svoja mlada leta. Njegovi starši so kupili Stravnikovo kmetijo v Gradičah, občina Suha, kamor se je preselil mladi Pavel in začel tam gospodariti. Mnogo truda in moči je bilo treba vložiti v težko kmečko gorsko delo in skrbeti od zore do mraka, da je bila številna družina sita. Ker je bil rajni Stravnikov oče priden kot čebela, pošten, skrben in preudaren gospodar, je pač lažje prebredel vsa tista leta, ki so bila za gorskega kmeta

buda. Skromen in žilav, kakor je bil, je stal na vrhu gore kot star hrast, ki ga ni mogel podreti vihar in tudi ne grozote zadnje vojne. Svoje korenine je pognal globoko v dolino in tam rastejo in se širijo. Svojo plemenitost je presadil na svoj naraščaj in ga vzgojil v zavedne pripadnike naše narodne skupnosti.

Na svojo življenjsko jesen pa je prepustil Stravnikovo kmetijo svojemu sinu, sam pa je s svojimi prihranki, ki so mu ostali kot sad dolgoletnega marljivega dela, kupil za sina Pavelna kmetijo v Dobo in pri njem užival zasluženi pokoj.

Kako je bil znan in priljubljen med prebivalstvom dokazuje ogromna množica pogrebcev, ki ga je spremljala na zadnji poti. Od pokojnega so se poslovili pevci na domu in ob odprtem grobu z ganljivimi pesmimi.

Pokojnega Pavla Kerta bomo ohranili v častnem spominu, težko prizadetim svojim in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

co, kjer smo si ogledali Posojilnico, Kmečko gospodarsko zadrugo, Lesičjakov spomenik idr. Nato smo nadaljevali pot skozi Dobro vas, Skocijan in Tinje v Celovec. V koroški metropoli smo pokazali razne znamenitosti tega mesta, med njimi sedež Zveze slovenskih organizacij, Zvezo slovenskih zadrug in pa slovensko gimnazijo. Da bi še bolje videli Koroško smo se ob obali Vrbskega jezera podali do hotela „Korotan“ in od tam naprej mimo Hodiškega jezera na goro Jedrovico (Pyramidenkogel) z razglednim stolpom. Po ogledu koroške od „zgoraj“, pa smo se preko Škofič in Šentilja odpeljali v Bilčovs, kjer je bilo odlično kosilo v gostilni župana in podpredsednika ZSO pri tovarišu Hanziju Ogrisu pd. Miklavžu. Ob tej priložnosti je župan pozdravil Slovenjgraščane in jim želel dobrodošlico in prijeten potek izleta. S pogledom na Rož pod nami smo zapustili Gure in se preko Celovca podali na Gosposvetsko polje — zgodovinsko območje knežjega kamna in prestola — kjer so v davnih časih v slovenskem jeziku ustoličevali koroške kneze. S težkim srcem, da se je med tem časom mnogo spremenilo Slovencem na Koroškem v škodo, smo se podali naprej proti severu na Visoko Ojstrico (Hochosterwitz), od koder se je nudil lep pogled zlasti na privlačne Karavanke na južnem obzorju.

Kar prehitro je minil dan tako, da si nismo mogli ogledati vseh tistih krajev, ki smo jih imeli na programu.

Kljub temu polni lepih vtisov so se naši gostje odpeljali preko Šentprimoža in Klopinskega jezera nazaj v Pliberk in nato na svoje domove. V upanju, da se je izlet našim gostom dopadel, jim kličemo — kmalu nasvidenje!

Udeleženec izleta

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi vabi na

KULTURNI VEČER

v torek 5. avgusta 1980 ob 20.30 uri v kulturnem domu v Dobri vasi.

Sodelujejo: mešani zbor SPD „Srce“ pod vodstvom Albina Kranjca, duo Polzer, trio „Korotan“ in pevci SPD „Danica“ iz Šentvida v P., ki jih vodi Hanzi Kežar ter folklorna skupina iz Globasnice pod vodstvom Štefana Petjaka

Iz planinske dejavnosti

S tečaja za mladinske vodnike

Mladinska komisija Planinske zveze Slovenije (MK PZS) organizira vsako leto letni tečaj za mladinske vodnike. Letos je bil tečaj že drugi v Bavčiči, dolinici blizu jugoslovansko-italijanskega mejnega prehoda Predela, 5 kilometrov od mesta Bovca. Ta idilična dolinica je pred nekaj leti štela še nad 90 prebivalcev, letos jih je le še devet. Pred dvema leti so planinske delovne brigade v tem zapuščenem kraju uredile tabor za ta tečaj. Tečaj poteka v treh izmenah po sedem dni. Ene izmene se ponavadi udeleži 20 do 30 mladincev.

MK vsakič vabi na tečaje tudi planince iz zamejstva. Na žalost sem bil edini, ki je zastopal Slovensko planinsko društvo Celovec na tem tečaju. Udeležil sem se II. izmene v času od 20. do 27. julija. Ta izbira je bila dobra, kajti imeli smo čudovito vreme, medtem ko je prvo izmeno namakal dež. Poleg tega nas je bilo le 19 udeležencev, zato pa je ta majhna skupina tem bolj uspešno delovala.

Dnevni red je bil nalrpan z učenjem, zato je bil potreben strog red — disciplina. Učna snov je bila teoretična in praktična. Glavni predmeti so bili: nevarnosti, gibanje, GRS (gorska reševalna služba — reševanje), prva pomoč, orientacija in metode organiziranja. Vodja tečaja je bil profesor planinstva in telovadbe Franjo Krpač, inštruktorji pa Vladoša Elesini (taborjenje), Vid Mesarič (gibanje), Jože Guštin (orientacija), Rado Krpač (nevarnosti) in gorski reševalec Boris Mlekuž. Ocenjevali so teoretično in praktično znanje. Delovni program je bil sila naporen: navadno vstajanje ob šestih, izredno vstajanje ob pol štirih, navaden čas počitka ob 22. uri; poslušali smo 19 predavanj, preštudirali 67 tipkanih strani — skript, šli na tri celodnevne ture (2krat po 10, enkrat po 14 ur) in opravili 10 izpitov. Spali smo v

vojaških šotorih. Kuhinja, jedilnica-predavalnica in sanitarne naprave so bile v poslopih poleg šotorov. Kuhar Janez in njegova pomočnica Kati sta skrbela za nas kot mamica. Kljub veliki zaposlenosti smo praznovali ob tabornem ognju z vajaki JLA dan vstaje. Na naših treh turah smo vadili pravilno tehniko gibanja v steni, na snegu, v travi in na meliščih. Nagrada za vsa

Slovensko prosvetno društvo „Radise“ vabi na

TEKMO KOSCEV

v nedeljo 3. avgusta ob 14.30 uri pri Šuberniku v Zg. Rutah

- tekme se lahko udeležijo vsakdo (tudi žene!)
- kosci naj prinesejo s seboj sklepane kose
- prijave pol ure pred začetkom tekme
- posebna žirija bo merila čas in ocenjevala delo
- najboljši trije kosci bodo nagrajeni
- gostije so dobrodošli
- za telesno dobrobit je poskrbljeno

naša prizadevanja je bila osvovitelj Bavškega Grintavca (2344 m).

No, tečaj je minil, zaključili smo zelo dobro. V nedeljo (27. 7.) smo se razšli. Poslovili smo se, toda ne za dolgo, tako smo se zmenili: 27., 28. septembra se zopet srečamo na Bleščeči — tečajniki in inštruktorji! Mislim, da bo to zanimivo srečanje, zato vabimo do tedaj mlajše in starejše planince, zlasti pa še take, ki so ostali večno mladi.

S planinskimi pozdravi lepo pozdravlja staro in mlado

Igor Schellander

Delovna akcija na Bleščeči

Prejšnjo nedeljo 20. julija je Slovensko planinsko društvo Celovec vabilo svoje člane na delovno akcijo na Bleščečo planino, kjer je planinska postojanka naših planincev „Koča nad Arihovo pečjo“. Na programu je bila priprava drv za kočjo za prihodnjo zimo.

Ker je nekaj naših planincev že dan poprej (v soboto) odšlo na planino in so se lotili dela, le-tega ni več ostalo mnogo za nedeljo tako, da je načrtovano delo bilo opravljeno že v nedeljo popoldne. Z velikim veseljem smo lahko ugotovili, da se je delovne akcije udeležilo preko 20 članov, med katerimi je bil najmlajši star šest, najstarejši pa 75 let. Slednji je bil Kunčič Joža iz Šentpetra, ki je mladostno vihtel motorno žago, medtem ko so ostali cepili drva in jih ravnali v drvarnico.

Na predvečer akcije pa je bila še skromna slovesnost, v okviru katere smo počastili trgovca in navdušenega planinca Tončija Korena iz Šentjakoba, ki je obhajal 58-letnico.

Kot smo že omenili je bila udeležba na delovni akciji velika in to čeprav je bila sklicana v zadnjem trenutku. To je razveseljiv pojav iz katerega razberemo, da se naši planinci dobro zavedajo, da imajo tudi dolžnosti do svojega društva — da pridejo, kadar se jih pokliče. Brez takšnega idealizma društvo ne bi moglo obstajati in tudi planinske kočje ne bi bilo, na katero smo zato tako ponosni, ker smo jo dobesedno prigarali v številnih delovnih akcijah tako, da danes planinci in prijatelji našega društva lahko uživajo sadove tega dela.

Valentin Polanšek 42

BRATOVSKA JESEN

I. del

Janja bi jo rada vprašala, v kakšni zvezi jo je imenoval namerno ni hotela razumeti. Ko je Ukrajinka opazila, da Miji gre že za jok, se je vtaknila vmes. Nekdo jo je takoj zavrnil. Mija pa je glasno kriknila:

„Tudi Janja lahko to potrdi!“

Janja bi jo rada vprašala, v kakšni zvezi jo je imenovala, pa je bil spet zasliševalec vmes. Mija pa se ni dala ukrotiti. Spet je zaječala:

„Janja, daj pošto za Domnom. Naj pride, da bo teh pomot koneci!“

Zopet jo je nekdo prekinil. Novinci od vedevejevcev so se pomenljivo pogledovali, ko je padlo ime Domen.

Janja je skušala ujeti Mijine oči, a jo je drevil strazar skozi izbina vrata. Ukrajinka deportiranka se je rahlo upirala.

Domna so obvestili, da se takoj javi na Vrečkovi planini, kjer se je nahajala TV povezava s terenom tostran in onstran Ojstrovine. Raje bi počakal na javki v Meddolu, ker je vedel, da se v kratkem pojavi bataljon. Rad bi se srečal z večjo skupino borcev. Dolgo že ni bil z njimi skupaj. Nekaj jih je poznal. Taka mnogoštevilna vojaška enota mu je utrjevala varnost in dvigala ponos prave vojske.

Na zadnji strani senožeti je hlev. Tam sta ga čakala dva tuja partizana. Sporočila sta mu vedevejevski nalog,

da s spremljevalcem Pavletom do kraja zasujeta jama.

Pavel je še vprašal: „Kdo pa leži tukaj?“

Mrtvec je bil le za silo zasut. Nihče ni odgovoril. Ko je Domen ponovil vprašanje, se je delal Jetrač važnega: „Ko si bil lani še nemški dopustnik...“

Komisar je gobezdaču odrezal besedo: „Kaj boš razlagal, kar ni tvoja zadeva! Spravi se k svojim!“

Domnu se je zameglilo pred očmi. Grozna slutja ga je oblezovala: Koga pokopujem? Zakaj moram to jaz storiti? Kaj se je dogodilo? Nezgoda? Ali...? Metal je z lopato prst v jama, ki se je le počasi napolnjevala. Pavel je z rovačo opravljal svoje delo z morečim molčanjem. Ko se je Domen razgledal, nikogar več ni opazil. Pavel je kopal prst v jama in zagrinjeval molčal.

„Orodje spravita k ‚Ženi‘. Potem pa na svojo pot! Gre za glavo, kdor bi besedo o tem črhnil!“ Komisarjeve besede so bile neizprosne.

Na večer sta oddala orodje. Ko je bil Domen za trenutek s sorodnico skupaj, ni strpel:

„Ko bi ti mogel povedati, kako mi je hudo, kako mi je hudo!“

Žena ga je blagrovala v mislih, z besedo pa tudi ni upala na dan.

Preden je odšel na svojo pot, se je pomudil še z Janjo na samem. Ona seveda niti slutiti ni mogla, kako strašen dan ima Domen za sabo. Skušala ga je razvedriti, kakor je vedela in znala. Glede Mije je bila razdvojen: Na eni strani je še malo poljubosumila, kot pred meseci, na drugi strani je nevednica sklepala po svoje in menila pri sebi, da je tako on, Domen, našel rešitev v zvezi z dekletom in s tistim skrivnostnim zasliševanjem pri Vrečku.

Bataljon se je nenadoma znašel v Meddolu v sovraž-

nikovih kleščah. Švabi so streljali, da je pokalo kot na fronti. Preden so Nemci privlekli ojačitev iz Kaple v sosedne grape, je bataljonski štab pravilno ukrepal, pritisnil na treh, za sovražnika nepričakovanih straneh in vsaka četa se je posamič prebila skozi obroč.

Z borci tretje čete sta se dobila Domen in brat na izpraznjem Vojdovem domu. Po Matevževem nasvetu, ki je komandirja Miho poznal, so borci zavzeli položaje nad domačijo po robovju pašnikov in mladja. Tako so imeli pregled nad Ojstrovino. Proti meddoljskemu višavju so poslali zasede.

Nedaleč od strojničnega gnezda sta se brata stisnila v grmovje. Tiščala sta se drug drugega in se šepetaje pogovarjala. Matevž se je gnjavil zaradi Kotarjevega skrivavača nekdanjega tihotapca, ki se je zabunkal, se založil s hrano in je mislil tako ‚na svoje‘ dočakati konec vojne. Dolgo časa se je to obneslo. Postajal je nepreviden, pa so ga obveščevalci sosedne grape izvohali. Zdaj so vse preverili vedevejevci in njemu, Matevžu dali nalog, da ga spravi.

Domen je trzil v nemoči: Bodo naju samo še za grobarje uporabljali? Javim se prostovoljno v bataljon. Naj me dajo v jurišno četo!“

„Vedevejevci vse izvedo. Kod le dobijo take podrobnosti? Tudi to vedo, da je Kotarjev pred leti mene z nožem v Vozarjevi gostilni obdelal. Saj veš! A kdaj je to bilo! Kar je bilo zasebnega pred vojno, je sedaj zame brez veljave. Pa so mi rekli: ‚Matevž, ti boš to lahko storil, ker imaš z njim stare račune!‘ Zlodej pa ta vojna! Kaj naj naredim?“

„Si bil z Jeračem kaj skupaj? Pred dnevi sem moral nekoga pokopati...“

Matevž je vedel za resnico. Bal pa se je, da je brat Domen ne bi prenesel. Zato je ovinkoval in se razhudoval

Mama vzgaja, babica razvaja

Je narobe, če je babica do vnuka popustljiva, če se z njim potrpežljivo igra, če mu skrivaj kupi igračo, ki mu jo starši odreka? Kjer so starši strogi, so lahko stari starši popustljivi. Nič ni narobe, če vnuka malo razvaja. Tako pravijo pedagogi in psihologi.

Kadar pride babica na obiske, je v hiši vse drugače. Starši imajo čas za opravila, ki jih sicer odlagajo, nemara grejo v mesto ali na kako pomembno pot, doma pa ostane babica, ki se z vnukom potrpežljivo igra „človek ne jezi se“ in ki ima v zalogi neskončno število zanimivih pravljic. V takšnih trenutkih je babica dobrodošla. Malo manj pa se je starši razveselijo takrat, kadar skrivaj kupi otroku igračo, ki se zdi njim neprimerna (glasno piščalko, pištolo na vodo). Še posebej se starši jezijo, kadar jim babica poruši vzgojno načelo, ki so ga z velikim trudom uveljavili. Po večerji nobenih sladkarij več, zlasti pa ne potem, ko ima otrok že umite zobe. Tako hočejo starši, babica pa dovoli otroku še zadnji bonbon za lahko noč, ali pa mu prinese v posteljo piškot in mleko, da se bo malo posladkal.

Narobe je, če se starši razburjajo in hočejo, da bo babica ravnala z otrokom strogo. Otroci, ki pride k babici na obiske, pričakuje, da bo živel drugače kot doma. Veseli se, da ga bo babica razvajala, in tudi babici je ljubo, da lahko napravi otroku veselje. Seveda ne gre za to, da bi rušila vzgojo staršev in ravnala čisto drugače, kot želijo oni. V drobnih stvareh pa se lahko odmakne od začrtane vzgojne poti.

Starši ravnajo po svoje, babica pa svoje. In če se starši spomnijo svojih otroških let, bodo lažje razumeli tako babico kot otroka — babice so na svetu za to, da razvajajo, starši pa za to, da vzgajajo. Tako je bilo in je še vedno.

Drobni nasveti

- Cvetje ostane dalj časa sveže v vazi, če konce pecljev držimo nad plamenom tako dolgo, da potemne.
- Ko jajca kuhamo, ta ne bodo popokala, če damo v vodo, v kateri jih kuhamo, malo kisa.
- Mehko kuhana jajca lahko ponovno segrejemo, če jih nekaj minut damo v vročo vodo. Na ta način se ne bodo strdila.
- Bledi rumenjak bo postal temnejši, če ga malo posolimo in ga pustimo stati deset minut.
- Narezana klobasa ali salama ne bo potemnela, če jo premažemo z beljakom.
- Kapljica limoninega soka povečuje čvrstost pen snega iz beljakov.
- Pogreta pečenka postane spet okusna, če jo zavijete v aluminijasto folijo in počasi ogrevate v pečici.

Gobe - iskano in cenjeno živilo

Glede na obetajočo gobjo letino, bomo danes o gobah napisali nekaj več. Na splošno so zelo iskano in cenjeno živilo. Njihova hranilna vrednost pa ne dosega tako visoke ocene, kot je treba truda, da jih naberejo (če izključimo veselje in rekreacijo) ali denarja, da jih kupimo. Po količini in vrsti hranil, ki jih vsebujejo, jih lahko vzporejamo s hranilno vrednostjo dobre zelenjave.

Neprekosljive pa so po svoji okusnosti in izredni aromi in jih po tem ne presega nobeno drugo živilo.

Gobe so rastline, ki nimajo klorofila (listnega zelenila). Zato so njihovi ogljikovi hidrati drugače sestavljeni kot pri rastlinah višje vrste. Glavna ogrodna sestavina pri gobah je hitin, ki ga človeški prebavni sokovi težko ali sploh ne prebavijo. V beljakovinah, ki so v gobah, ni nekaterih aminskih kislin. Velik del gobjih beljakovin encimi človeških prebavnih organov ne morejo izkoristiti in razgraditi. Izkoristek se giblje med 50 in 70%. V poprečju pa vsebujejo gobe kar precej vitaminov B1, B2- niacina, vitamina C in D, prav tako rudninskih soli (kalcija, železa, fosforja in še druge). Staro mnenje, da nam gobe lahko nadomestijo meso, ob današnjem poznavanju njihovih sestavin, ne drži več in je zmotno.

Pri uživanju gob občutek sitosti hitro nastopi in tudi dalj časa traja, kar gre predvsem na račun omenjenih neprebavljivih oziroma težko prebavljivih sestavin. Na splošno veljajo gobe za težko prebavljiva živila. Njihovo prebavljivost nekoliko izboljšamo, če jih drobno narežemo ali celo sesekljamo ter tako olajšamo delo prebavnim sokovom, da lažje in hitreje izločijo prebavljivi del sestavin. Ostanek, ki je v drobnih delcih, prebavila manj obremenjujejo kot celi in večji koščki, ki obleže v želodcu. Gobe predelane v prah pa prebavila najmanj ali sploh ne obremenjujejo. Dodajamo ga lahko številnim jedem dietične prehrane. Posebno dobrodošel je v neslani dieti, ker neslanim jedem prijetno popravlja okus in odpravlja plehkost nesoljenih jedi.

Zaradi težke prebavljivosti in še nekaterih drugih neugodnih lastnosti ne uživamo gob v prevelikih količinah naenkrat. K temu nas nekako navaja že kuharska praksa, ko gobe največkrat pripravljamo pomešane z drugimi živili kot npr. v jajčnikih, ometah z gobami, gobah z rižem, juhah s krompirjem ali zelenjavo, gobjih zrezkih ali mesnih omakah, slanin nadevih, masah za cmoke itd. Tudi če jih naredimo v omaki (kot samostojno gobjo jed), je obvezna priloga krompir, rezanci ali druge testenine, riž, cmoki in podobno. Najtežje prebavljive so ocvrte, ker se gobam v kosu pridruži že sam po sebi težko prebavljiv način priprave in velika količina pregrete maščobe. Takoj za njimi pa so prebavljivosti gobe pečene v smetani (npr. golobice). Če pa imamo dober občutek za pravo mero, se nam tudi teh okusnih jedi ni treba odreči. Pogosto zadostuje že majhna količina gob, malo večja kot dodatek nekaterih začimb, da jedem damo njihov okus in aromo. Slabšo prebavljivost gob lahko povzroči tudi predolgo kuhanje, ki gobjega mesa ne zmehča, temveč naredi žilavega in trdega.

Zelo pomembno je pravilno ravnanje z gobami pred uporabo. Glavno pravilo je, da sme-

mo uporabiti le take, ki jih zanesljivo dobro poznamo kot užitne in nestrupene. V dežju nabrane, močno premočene in stare gobe, ki po vrhu še dolgo stoje, so lahko škodljive, četudi spadajo v vrsto užitnih gob. Čimbolj so sveže, mlade in zdrave ter hitro porabljene, boljše so in tudi lažje prebavljive. Zanesljivo neškodljive so, če jih pojedemo v 24 urah po nabiranju. V hladilniku se obdrže nekaj dlje, največ dva do štiri dni. Ne smejo pa biti neprodušno zaprte, ker se v taki embalaži še hitreje začne mikrobiološki razkroj, ki je pogost vzrok škodljivosti gob.

Jedi iz gob ne smejo postajati, pojedemo jih takoj, ko so kuhane. Pogrevati jih ne smemo, ker se hitro začno razvijati nevarni strupi.

Preden začnem z recepti, še zanimivost o gobah z medicinskega stališča. Japonski znanstveniki jih že nekaj let raziskujejo. S pomočjo acetona in metilnega alkohola so iz njih izločili posebno snov v prašku, ki zavira razvoj raka in ustavlja že nastalo obolenje. Doslej so to snov našli že v 700 vrstah gob. Izločeno snov uspešno preizkušajo že nekaj let na biološkem oddelku higienskega inštituta v Tokiju. Znanstveniki pa menijo, da bo redno uživanje gob po vsej verjetnosti odločilno vplivalo na omejitve te bolezni. Na osnovi teh preizkušanj so gobe pred nami še čisto v drugi luči.

REZANCI S PIŠCANCEM IN GOBAMI

1 piščanec (1¼—1½ kg), sol, vez jušne zelenjave, 1 lovrov list, 3 čebule, ½ žličke celine popra, 35—40 dkg širokih rezancev, 40—50 dkg gob (jurčkov, šampinjonov, lisičk, sivk ali mešanih), 1 limona, 3 dkg masla, 2 dl smetane, muškadni orehek, 1 žlička začimbnega posipa, 1 strok česna (za 4—6 oseb).

Piščanca denemo kuhati v slano vodo. Dodamo jušno zelenjavo, 1 čebulo, poprova zrna in lovrov. Vre naj približno 45 minut. Juho precedimo. Meso zrežemo na kose in shranimo na toplo. Ostali dve čebuli sesekljamo, jo svetlo prepražimo na maslu, ki mu dodamo še na listke narezane očičene, z limoninim sokom pokapane gobe. Vse skupaj dobro prepražimo. Medtem skuhamo rezance v slanem kropu, jih

POSKUSITE

POROVA SOLATA

Nekaj pora, olje, kis, zeleni peteršilj, drobnjak, 1 trdo kuhano jajce, nekaj klobase in sira. Beli del pora dobro očistimo in skrbno operemo, nato ga zrežemo na tanke rezance. Olje, kis, sesekljani zeleni peteršilj, drobno zrezan drobnjak in zrezano jajce zmešamo in rahlo primošamo zrezanemu poru. Če dodamo jedi še na kocke narezano poljubno klobaso in sir, bo to prav dobra večerja ob čaju ali kavi.

RIŽEVA SOLATA

15—20 dkg riža, slana voda, 1—2 trdo kuhani jajci, olje, kis, zeleni peteršilj, drobnjak in hren ter nekaj paradiznikov in zelena solata. Riž skuhamo v slani vodi, ga prlijemo z mrzlo vodo in odcedimo. Nato ga zmešamo z zrezanimi trdo kuhanimi jajci, oljem, kisom, zelenim peteršiljem, drobnjakom in nastrganim hrenom. Riževa solata obložimo s paradiznikovimi rezinami in zeleno solato.

odcedimo, oplaknemo s toplo vodo in ponovno odcedimo. Smetano zmešamo, solimo, popramo, začiniimo z muškatom in sesekljanim česnom. Zlijemo v pogreto juho in premešamo. V skledo denemo najprej pripravljene rezance, jih prekrijemo z gobami in obložimo s kosi mesa. Na vse skupaj zlijemo vročo juho in ponudimo. Zraven se prilaga poljubna solata.

RAGU Z JURČKI

¾ kg teletine ali svinine (iz skrinje), 5 dkg masti ali olja, 4 nepredebele čebule, 1 lovrov list, za noževico konico timijana, sol, poper, 20 dkg jurčkov, 1 dl črne vina, ¼ l vode, 2 žlički moke (za 4—6 oseb).

Meso zrežemo na kocke in jih rumeno prepražimo na maščobi. Dodamo sesekljano čebulo, ki naj se praži, da svetlo porumeni. Začinimo z lovrom, timijanom in soljo. Prilijemo vino in vodo. Počasi puhamo približno ¾ ure. Primešamo narezane gobe (zaradi boljšega okusa jih prej lahko tudi prepražimo). Skupaj naj počasi vre še 20 minut. Zgostimo z moko, ki jo razmešamo z malo vode ali ohlajenim sokom od mesa. Moka naj se kuha vsaj 10 minut (všteto v skupni čas), da dobro nabrekne. Jed ponudimo z dušenim rižem, rezanci, vodnimi žličniki, krompirjevimi svaljki, krompirjem v kosih in podobnih. Obrok dopolnimo s solato.

Nevarnost na igrišču

Otroci se radi igrajo na igrišču, v peskovniku pečejo potičke in zidajo gradove, na gugalnicah letijo visoko sem in tja, po toboganu se spuščajo z vrtoglavo naglico. Igrišče ni le prijeten prostor za igro in razvedrilo, marsikdaj je tudi poln nevarnosti, na katere moramo otroka pravočasno opozoriti, da preprečimo nezgode.

Majhnemu otroku pojasnimo, da se ne sme zadrževati v bližini gugalnice, kadar se na njej gugajo drugi otroci. Tudi sicer je gugalnica lahko nevarna: otrok jo odrine, gugalnica pa nepričakovano prileti nazaj in udari otroka naravnost v glavo.

Preden dovolimo otroku, da gre na tobogan, si ogledamo, ali je naprava varna. Nekatera igrišča so zanemarjena, orodje ni vzdrževano, ali pa se je neopazno izrabilo. Če so na toboganu ostri robovi, potem za igro ni primeren.

Otroci se radi igrajo s peskom. Prav bi bilo, da bi bila v bližini peskovnika tudi voda, saj se s suhim peskom ne da tako lepo igrati kakor z mokrim.

Za igranje oblečemo otroka v trpežna oblačila. Brez pomena je, da si otrok pase oči na igralih, igrati pa se ne sme, ker bi se lahko zamazal ali raztrgal.

Ne vmešavajmo se v otroško igro: na peskovniku se otroci odlično razumejo med seboj, čeprav se odraslim zdi, da morajo v drobnih preprih za lopatko ali avtomobilček posredovati z modro odločitvijo. V igri se bo otrok naučil navezovati stike z drugimi otroki, uveljavljati svojo voljo in tudi popuščati. Če pa mu bomo ves čas krili hrbet, si ne bo pridobil koristnih življenjskih izkušenj.

prav zaradi stalne nevarnosti izdajstva:

„Ne spoznam se, kako je mogoče, da stalno izdajajo bunkerje. Zakaj jemljejo take ljudi tja? Ko je sedaj že toliko domačinov v partizanih, da bi lahko vsakega do dna duše preverili. Še manj pa razumem, zakaj likvidirajo domačine tukaj na domačem terenu? Naj jih peljejo kam drugam, če jih že obsodijo! Tukaj take reči ustvarjajo nemir med prebivalci.“

Domen bi rad bratu še naročil, naj poizve, koga je moral pokopati. A beseda ni šla iz ust. Vse drugo sta govorila do slovesa.

Pravkar se je zakoreninil v vsaj malo svetlejšo pričakovanje: Pod večer se oglasim v Ojstrovini pri Janji! Tedaj je zapokalo vsenaokrog. Kričav glas je prepral sito opoldansko ozračje:

„Hände hoch! Hände hoch!“

Domna je vrglo zadensko. Zraven je sprožil strel. Kotalil se je po strmini levo ob stezi. Ko se je ujel sredi drče za nizke bukove veje, se je pognal na desno. Pogleda čez rob in uzre kopico uniformirancev. Nagnosko je odvil ročno bombo, jo zavihtel in vrgel med sovražnike in začel streljati. Samega sebe se je ustrašil, ko se je zadril:

„Bataljon juriš, juriš!“

Že ga je vrglo pokonci in je planil skozi uniformirano zmedo. Šele po dolgih, dolgih sekundah se je za njim vsil svinčeni dež. On pa je tekal, ne, skakal je ponoreli divjak skozi pragozdove kamenske dobe. Ko ga je požrlo zeleno valovje gostega smrečja pol zarasle frate, je šele spustil nemški šarc smrtonosne roje za njim. Rafali so klestil mlado drevje. Bežečega človeka pa niso zadeli. Skozi nedotaknjeno podrast se je vzpenjal v nasprotno gozdno reber.

Dolgo je počival in previdno poslušal na vse strani. Streljanje se je nagloma uneslo. Človeške glasove je še dolgo slišal iz smeri, od koder se je prebil. Na javki pa je dobil ranjenega Črnjana šele pozno ponoči. Nemška hajka ga je tako dolgo zadrževala. Tovariša so že obvezali. Spravili so ga na varno.

Vrečkova gospodinja je nastopila, da je bil Vojko kar v očitni zadregi:

„Za božjo voljo, tako pa res ne morete delati. Kdo bo še verjel, da se borite za nas vse, za slovensko bodočnost in svobodo? Zakaj privlečete Mijo v našo hišo in jo tukaj obsodijo? Saj nismo sodnija. Celo popoldne sedijo z njo v izbi, pa niti naju z Janjo ne pustijo blizu. Potem Mijo zvečer izročijo meni, naj pri meni prespi. Jaz sem bila prepričana, da se je vse uredilo in da bo dečva drugi dan lahko šla domov. Nihče mi ne reče, kaj so nameravali z njo. To ni nobena človeška, kje šele slovenska oblika! Navsezgodaj prideta dva tuja po njo in jo odženeta iz hiše brez pozdrava.“

Vojko je hotel pojasnjevati. Pri tem je imenoval tudi Domna, da se je pač zaradi tega vse tako zavleklo, ker so hoteli od njega določene stvari izvedeti.

„Kaj naj bi izvedeli od njega? To vam jaz tudi povem. Če sta se morda kdaj rada videla, to vendar ni pregreha. Da pa bi bila ona izdajalka, vohunka in ne vem, kaj še vse, kakor se je postavljala Jetrač? Ne! Jaz tega ne verjamem. Saj jo poznam že od mladih nog.“

Vojko je navedel mnogo dvoumnih sumljivih reči, v katere je bila Mija baje zamotana. Gospodinja pa je ponovno vzrojila:

„Potem pa še tako grozno reč! Domna prisilijo, da jo mora pokopati. K sreči sprva človek ni vedel, koga poko-

pava. Toliko so jo za silo zasuli s prstjo. Zakaj je moral Domen to storiti?“

Vojko je ostal pri svojih podatkih, ki so močno bre-menili dekle. Nekje so se obdolžitve neverjetno približevale Domnovi preteklosti. To je gospodinja spet raznetilo:

„Ne, tako pa res ne! Potemtakem je vsak že sumljiv, če je kdajkoli v Kapli bil? Tako ni po pravici. Vi pa se vendar borite proti krivici! Kaj bodo rekli tisti ljudje, ki jih naj šele prepričamo, da se borimo za pravično stvar? Kaj bodo tisti, ki že toliko pomagajo, pa se ne vtikavajo nikamor?“

Vojko ni mogel reči, da za grozni dogodek ne odgovarja on.

„Pomislite, kako krivico bi zagrešili, ko me tedaj ne bi ubogali, ker ste hoteli tudi Strnovo mater in sina... Mladega človeka zato ubiti, ker študira? Sami ste pozneje preverili, da zlobni jezik lahko veliko nesrečo povzroči.“

Vojko ji je prvič pritrtil.

Niti sto metrov od Strnove domačije v šupi v zasilnem bunkerju, ki ga je namerno skrivalo morda tri koše starega steptanega sena, je bil skrit Domen, ko se je privlekla dolga tropa kapeliških landvahovcev, policistov in žandarjev.

Domačih žensk ni bilo pri hiši, ampak Vojdovi hčerki, ki sta po naključju ušli aretaciji pred tedni.

V hišo stopi s tremi tujimi policisti Priderbnik, krajevni kmečki vodja in vpraša:

„Kdaj so bili zadnjič banditi tukaj?“

Dekleti dobro igrata vlogo kmetavzarskih nevednic:

„Kaj takega pri nas še ni bilo!“ — In zijata verodostojno v svet okoli sebe.

(Dalje prihodnjič)

Prekletstvo zgodovine

Rodos, otok z dvema lastnikoma

Skoraj je bolj otoček kot otok: z avtomobilom ga prevoziš povprek v dobri uri. Prilepil se je tako blizu k pustim, grozljivo mrtvim skalnatim obalam jugozahodnih izraslin Male Azije, da se jih je iz mesta, edinega, ki nosi in zasluži to ime (tudi Rodos imenovanega), mogoče dotakniti malone z rokami.

Ceprav je nekoč, v motni pradavnini, pognal iz maloazijskih neder, je že od nekdaj ves grški. Prvzaprav je bil grški spočetka, v velikih časih starogrške slave, in potem dolgo nič več. Spet je uradno grški šele od izteka druge vojne sem. Toda vselej so ga poseljevali Grki. Turška manjšina, nekoč sicer številnejša, je danes skoraj že izginila. Okoli 2000 duš, ki še vedno molijo k Alahu, se je zlasti v zadnjem času že skoraj povsem stopilo z domačini.

A 170.000 Grkov, rodoških domačinov (v časih stare slave jih je poseljevalo otok najmanj petkrat več kot danes), gospodarji po otoku le polovico leta, tiste vselej sončne dni in tedne in mesece, ki so prilepili na vse turistične vodnike neogibno geslo: „Rodos, otok sonca“, gospodarijo po otoku — turisti. Blizu 700.000 na leto se jih zgrne semkaj, predvsem iz severne Evrope. Domačinom so ponudili kruh in boljšo prihodnost. Kdo bi takšen izziv izpustil iz rok? Rodožani so dosti preveč prisebni, podkožo jim bijejo dosti preveč s čarom trgovanja prepojena mediteranska srca, da bi se takšni možnosti ne prepustili ponesti v hrupno, nagnjeno turistično prihodnost.

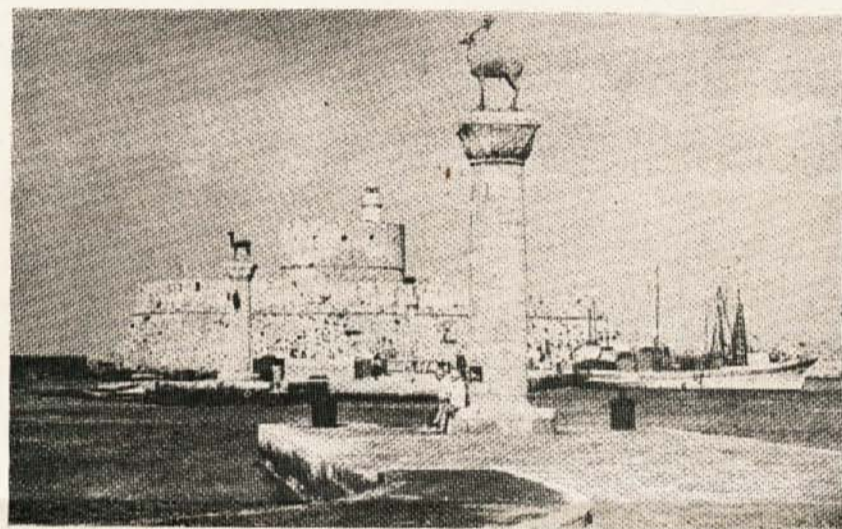
Pa vendar so med vse te trume bledoličnih tujcev in medse postavili neviden zid, mejo, ki je nikakor nočejo prestopiti. Zgradili so vrsto velikanskih, udobnih, konfekcijskih hotelov. Toda to niso njihova bivališča in potihoma jih gledajo postrani. Za oko in za dušo Grka z Rodosa so grdi, čudni in pravič njihovi. Uredili so nešteto priščno ljubeznih gostilnic ter jih opremili po najboljšem grškem okusu, vendar sami vanje nikoli ne zaidejo. Sami imajo svoje lokale, že od daleč jih ločiš od onih za tujce. Prav nič poudarjeno grški niso, na mizah ni nikoli prtov in stoli so stari, zlizani in majavi. Za temi mizami v teh lokalih posedajo le domačini. Svoji k svojim!

Enako je tudi s trgovinami. Nobena rodoška gospodinja ne nakupuje v samopostrežnicah „evropskega“ videza. Za svoja pota s cezarji imajo svoje dobre stare mračne trgovinice, v katerih se je čas že zdavnaj ustavil. Imajo svojega štacunarja v stranski uličici. In v te trgovine turisti s severa ne zaidejo skoraj nikoli. Malo zato, ker so večinoma stran od glavnih turističnih poti in atrakcij; malo zato, ker kar čutijo, kako so tu odveč. Svoji k svojim!

In tako živita na tem otoku sonca, vsem prepojenem s staro grško mitologijo, vsem posutem z zgodovinskimi ostanki vseh vrst in dimenzij, drug ob drugem dve tuji si ljudstvi: ljudstvo domačinov in ljudstvo turistov. Od deviz te orjaške bledolične turistične mesene gmote, ki prihaja sem predvsem iz evropskega severa, živi danes neposredno ali vsaj po ovinkih devet desetletij vseh Rodožanov. Ljubeznost njih trpe ob sebi, jim naklonijo vselej prijazen, vselej belozob mediteranski smehlaj, naklonijo jim lepoto svojega otoka, njegovo preimeno zgodovino, svojo sedanjost pa pri tem skrbno zakledajo vase. Svoji k svojim!

V petnajstem stoletju pred našim štetjem so otok, ki je že tedaj gospodoval nad vsem Egejskim morjem, kolonizirali Ahajci, ki so na svojih urnih ladjah pripluli iz Peloponeza. Malo pred začetkom trojanskih vojn so Ahajce zamenjali Dorci. Otok so razdelili na tri „občine“: lalilos, Kamiros in Lindos. Ostanke teh pradavnih prebivališč, predvsem ostanki njihovih slovitih akropol, so še danes največji kulturnozgodovinski mik otoka.

Vse te znamenite akropole so razmeroma slabo ohranjene. Marmorja na otoku nikoli ni bilo, vsa svetišča so stari Grki gradili iz peščenca. Peščenec pa ni „zgodovinski“ gradbeni material; vlaga in sonce razmeroma kmalu opravita svoje. Z veliko muko so zadnji okupatorji Italijani poiskali na pol razkrojene drobne ostanke nekoč izjemno mogočnih starogrških svetišč in jih z veliko muko, voljo in seveda tudi znanjem in izkušnjami zlepili spet v nekaj samotnih stebrov, ki opo-

zore strmečega turista na slavno in skrivnostno preteklost tal, na katerih stoji ta hip njegova „barbarska“ noga.

Sodobni nomad žal ne more občudovati v živo tudi največje rodoške znamenitosti vseh časov: orjaškega kipa Apolona, znanega rodoškega „Kolosa“, ki je stal v pristanišču mesta Rodos z eno nogo na enem pomolu in z drugo na drugem, tako da so mu ladje, prihajajoče v pristanišče, plule med nogami. Vrli bakreni kolos je veljal za eno od sedmih največjih čudes vsega starega veka. Zgradili so ga pod vladavino Aleksandra Velikega, menda okoli leta 292

pred našim štetjem, njegov stvaritelj Haris pa je garal ob njem z množico pomočnikov dolgih dvajset let. Vendar je 32 metrov visoki orjak kraljeval nad vhomom v pristanišče le 70 let — baje ga je uničil potres, ki naj bi bil leta 226 pred našim štetjem usodno zamajal otok.

Ostanki bakrenega orjaka so potem ležali na vhodu v pristanišče dolgih 800 let. Delfsko preročišče je namreč resno opozorilo domačine, naj se ostankov kipa ne dotikajo. Sredi sedmega stoletja našega štetja, ko so poprejšnje rimske gospodarje zamenjali Saraceni, pa se je zgodilo: brezbožni neverniki so kip izvlekli iz pristaniške plitvine, ga razrezali na manjše kose, jih natovorili na dolgo karavano kamel in odpeljali na trg — kot baker.

Po tistem so na otoku gospodarili še Seldžuki in za njimi križarji. Potem nastopi za Rodos nova imenitna doba: dvestoletna vlada-

vina vitezov svetega Ivana. Nad rodoškimi pristaniščem so zgradili lepo, nadvse imenitno grajsko trdnjavo, ki še danes obvladuje sleherni pogled na mesto Rodos. Dne 22. decembra 1522, po dolgih mesecih krčevitega odpora, zlomijo otok in mesto Turki in zagospodarijo na njem za dolgih 390 let. Rodožani trpe ponižanje, pomanjkanje, zatiranje, raznarodovanje — toda ne dajo se, čeprav nimajo več svojih cerkva, svojega jezika, svoje lastnine, svoje narodnostne podobnosti.

Leta 1912 zasede Rodos in geografsko pripadajoče mu okolišnje otoke, imenovane Dodekanez, Ita-

lija ter jih priključi k italijanski državi. Rodožani viharno pozdravijo Italijane kot „krščanske brate“ in osvoboditelje. Italijani se potrudijo in ponudijo v zameno za navdušenje nekaj svojih del: po otoku zgradijo nekaj dobrih cest, predvsem pa imenitno obnovijo veliko propadajočih in povsem zanemarenih prvovrstnih zgodovinskih spomenikov. Po padcu Italije pridejo na otok za dve leti še nemški okupatorji. Grška zastava pa spet zaplapolja nad otokom šele 7. marca 1948.

Egejsko sonce je sicer težko in opojno, Egejsko morje je med najbolj sinjimi na svetu, toda egejski otoki so kruti in povečini siromašni. Kruto in siromašno je tudi prvobitno življenje na njih. Rodos ima prvzaprav še srečo: razmeroma bogato je napojen z dragoceno vodo in tudi razmeroma bujno poraščen. Popotniku se ob otoških cestah odpira razgled na gaje pomarančevcev, limonovcev, mandljevcev in oljk, na številne vinograde s prilikavo vinsko trto, ki daje cenjena rodoška vina. Na otoku uspeva tudi vrsta drugega sadja in zelenjave.

Na Rodosu cvete tudi domača obrt, ki jo je turistični razmah zadnjih 30 let še dodatno razbohotil. Keramika, preproge. Keramika oponaša stare grške vaze in krožnike, neredko pa se prepusti tudi fantaziji čistega turističnega kiča. Preproge so prave, „perzijske“: natanko toliko vozlov imajo, ornamentika na njih pa je zrasla iz domačega izročila. V Arhangelosu, največji vasi na Rodosu in drugem največjem kraju na otoku (za mestom Rodos), so svoječasno izdelovali imenitne visoke škornje iz mehkega usnja, brez zadrž in brez nepotrebnega ločevanja na levi in desni škorenj. V okolici vasi je namreč mrgolelo kač in visoki škornji so razmeroma dobro zavarovali nogo pred pogosto smrtnim ugrizom. Zdaj so kače izginile in izginili so tudi znani škornji.

Vhod v slovito rodoško pristanišče Mandraki krasita danes kipa jelena in košute — nadomestila sta legendarnega in že zdavnaj pokojnega Kolosa. Ti dve živali sta danes pravi zaščitni znak vsega otoka in skoraj ni turističnega vodnika, ki ju ni ovekovečil; bohota se z vsake druge razglednice in prvo, kar fotografira sleherni turist, je jelenji par na vhodu v pristanišče. Odgnala sta nekoč kače in prignala v današnji dobi turiste — njuna zaslužnost je torej v resnici neizmerna.

Indija v boju za pitno vodo

Skupine žena s posodami, polnimi vode, na glavi, so podoba prostranstva Indije. Z gracioznostjo in večščino so Indijke prenesle to „umetnost“ z generacije na generacijo. Ženske prehajajo s posodami na glavi tudi več deset kilometrov, ne da bi se jih pri tem z roko dotaknile. To je lahko videti v vaseh, tudi v mestih, celo v indijski prestolnici — v New Delhiju.

Posoda iz bakra oziroma bronca je setavni del darila, ki ga dobi na poroki skoraj vsaka indijska nevesta na vasi, pa tudi večina v mestih. Težka je kake štiri kilograma. Vsaka Indijka si tudi sama napravi debelo podlogo iz jute ali platna, ki jo da na glavo, preden postavi nanjo posodo.

Nosilke vode v indijskih vaseh in mestih hodijo kot manekenke. Zelo spretno so, zlasti pa so nad njimi navdušeni številni turisti.

Toda posoda na glavi z vodo odkriva tudi drugo plat indijske stvarnosti — namreč zaskrbiljujočo realnost dežele. Čeprav imajo reke ogromno himalajske vode in vodo prinašajo tudi monsunska deževja, je voda za pitje resen problem Indije.

Letos je obdobje monsuma prineslo mnogim kmetovalcem olajšanje. Minulo leto je namreč bilo monsumsko deževje preslabotno: premalo je bilo dežja. Zato je bila slaba tudi žetev, hidrocentrale niso imele dovolj vode. Žeja je bila več mesecev skrb v številnih industrijskih vaseh in mestih. Tako je bilo v državah Utar Pradeš, Bihar, Radžastan, Maria, Pradeš in drugje. Oblasti in vojska so s cisternami vozile vodo do omejenih območij.

V Indiji je okrog 550.000 vasi; od tega jih dobrih 200.000 nima zdrave pitne vode. Položaj ni nič boljši

v mnogih mestih. Po statističnih podatkih so za vsakega četrtega Indijca pristop do zdrave pitne vode še danes le sanje. Ker v mnogih vaseh in mestih nimajo niti minimalne higijene, je voda pogosto zastrupljena oziroma neužitna. Računajo, da je nečista voda razlog za 50 do 60 odstotkov vseh boleznih v državi. Blizu 100.000 otrok umira vsak mesec zaradi slabe prehrane. V večini primerov prihaja do bolezni zaradi nečiste vode.

Po drugi strani imajo v Indiji mnogo „svetih rek“, mnogo bazenov s „sveto vodo“ v bližini raznih templjev. Ljudje menijo, da dajejo te vode oprostitvev za grehe in moč za življenje. Na tisoče vernikov, ki so pili vodo iz takšnega „svetega bazena“, je dobilo kasneje številne črevesne bolezni. Računajo, da izgubijo v Indiji letno zaradi umazane vode milijardo in 760 milijonov delovnih ur.

V obdobju mednarodnih prizadevanj, da bi hitreje rešili probleme pitne vode — širša mednarodna akcija se bo začela prihodnje leto — si je tudi Indija začrtala svoje cilje. Temeljni cilj je, da do leta 1990 zagotovi celotnemu mestnemu in kmečkemu prebivalstvu čisto in zdravo pitno vodo in da zagotovi za 80 odstotkov vaškega prebivalstva osnovne sanitarne naprave. Za to bodo potrebovali ogromno denarja. Računajo, da bi morali imeti na razpolago okrog 12,5 milijarde dolarjev (za primerjavo: za iste namene so od leta 1951 do 1972 namenili samo 800 milijonov dolarjev), kar je za državo v razvoju, ki je obremenjena tudi z drugimi problemi, brez dvoma velikanska vsota. Vendar bo treba narediti vse, da velike reke „hraniteljice“ ne bodo še naprej tudi ubijalke. Pa tudi graciozne nosilke vode bi lahko svoje večšine izkoristile v druge namene.

radio - televizija

AVSTRIJA 1

PETEK, 1. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 TV kuhinja — 10.25 Klub seniorjev — 11.05 Lepotice s St. Triniansa — 15.00 Help! — 16.30 Medved te preganja — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Vprašaj — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppets show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Oddaja z Elfriede Ott in Gerhardom Bronnerjem — 22.15 Olimpijske igre 1980.

SOBOTA, 2. 8.: 15.20 Cesarski valček — 17.00 športna abeceda — 17.30 Bil je nekdo... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Mr. Carls in njegove pustolovske zgodbe — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Čarovniki so med nami — 21.35 Poročila — 21.40 Šport — 22.00 Olimpijske igre 1980.

NEDELJA, 3. 8.: 11.00 Ura tiska — 15.00 Zgodilo se je v Atenah — 16.30 O opicah in ljudeh — 17.15 Luna, luna, luna — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Avstrijska ljudska glasba — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Čuden urad — 21.45 Poročila — 21.50 Olimpijske igre 1980.

PONEDELJEK, 4. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Počitnice z očetom — 15.00 Dvojno življenje gospoda Mattyja — 16.45 Spotlight dacapo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Detektiv: telefonski klic zadostuje — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 5. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Cesarski valček — 15.00 Zgodovina zračnih poletov — 15.50 Madžarska ciganska glasba — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Moj prijatelj Taffdi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 V srcu imam... — 22.10 Ognjeni znaki.

SREDA, 6. 8.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Zivljenje je šola — 11.00 Zgodilo se je v Atenah — 15.00 Grof Luxemburški — 16.35 Previdnost pred lepimi deklicami — 17.00 Levja miš — 17.30 Moj stic z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret.

ČETRTEK, 7. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Strašilo v gradu — 15.00 Zgodovina zračnih poletov — 15.55 Pogled v deželo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pustolovščine pod vetrom — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospodarka Valasa — 21.15 George Dandin — 22.35 Šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 1. 8.: 9.55 Pregled sporeda — 10.00 Olimpijske igre 1980 — 14.30 Instrukcija: angleščina — 14.45 Instrukcija: latinščina — 15.00 Olimpijske igre — 16.00 Olimpijske igre 1980 — 20.15 Kulturne pokrajine Demokratične republike Nemčije — 20.55 Sandokan — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Mož iz kovine.

SOBOTA, 2. 8.: 10.00 Olimpijske igre 1980 — 15.00 Olimpijske igre 1980 — 16.00 Olimpijske igre 1980 — 19.50 Trailer — 20.15 Glasbeni pomenki s Christianom Boeschem k današnjemu večernemu koncertu — 22.10 Chisum.

NEDELJA, 3. 8.: 10.00 Olimpijske igre 1980 — 16.00 Pregled sporeda — 16.05 Dnevnik pastirjevega psa — 16.55 Mad about music — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Network — 22.15 Čisto navadna blaznost.

PONEDELJEK, 4. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Bodoči mojstri — 19.00 Izobrazba — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dnevnik pastirjevega psa — 21.05 Od suženstva k obdobju strojev — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Iz ljubezni do Mollyje.

TOREK, 5. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Slike iz znanosti — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdečo-belo-rdečem — 21.03 Zaklat sem teto — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 6. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Telefon Butterfield 8.

(Dalje na 8. strani)

Jubilejna prireditev ob 10-letnici Slovenskega atletskega kluba

Ob desetletnici Slovenskega atletskega kluba je bil na igrišču v Dobrli vasi 4. turnir SAK-a v spomin Hermanu Veliku. Poleg SAK-a so sodelovali: dve moštvi iz spodnje lige (Sinča vas in Dobrta vas), dve iz prvega razreda (Šmihel in Klopinj) ter Globasnica iz drugega razreda. Že prvi dan si je SAK z visoko zmago nad Sinčo vasjo in z remijem proti Klopinju ustvaril dobro podlago za zmago na turnirju, ki si jo je z zmago nad Šmihelom dan navrh zasigural.

V soboto zvečer sta se pomerili še moštvi: Banja Luka (1. jugoslovanska divizija) in SCA St. Veit, ki igra v 2. avstrijski ligi. Izkazalo se je, da igralci iz Koroške še niso dosegli svojega nivoja - Banja Luka jih je namreč dobesedno povozila z 10:0.

Ob sobotnih igrah se je zbralo okoli 500 ljudi, dan navrh jih je prišlo še več. Največje zanimanje je veljalo igri med NK Olimpija iz Ljubljane in AC GALLUS iz Wolfsberga. Po zelo napeti in lepi igri je uspelo igralcem iz Wolfsberga

doseči remi, kar je zanje gotovo velik uspeh, za Olimpijo pa lepa priložnost preizkusiti znanje igralcev pred novo sezono.

Odbor SAK je ob svojem 10-letnem jubileju sklical slavnostno sejo, na kateri je predsednik Walter Gutovnik pozdravil goste in podelil vsem organizacijam in posameznikom, ki so podprli SAK, zahvalno listino. Med drugim jo je sprejela tudi Zveza slovenskih organizacij v Celovcu.

Nato so spregovorili častni gostje, med njimi predsednik Koroške

nogometne zveze dipl. inž. Raggautz, deželni športni sekretar Stefan Genser, predsednik Telesnokulturnih organizacij Ljubljane Bogo Šest ter vicekonzul SFRJ v Celovcu Popovič. Med častnimi gosti je seveda bil tudi direktor pobratenega NK Olimpije iz Ljubljane Peter Žagar. Spregovorila pa sta tudi predstavnik obeh osrednjih narodnih organizacij, za NSKS Ignac Domej, v imenu ZSO pa tajnik dipl. inž. Feliks Wieser, ki je poudaril važno vlogo SAK pri zbiranju slovenske mladine, hkrati pa nujnost udejstvovanja slovenske mladine tudi v vseh ostalih športnih organizacijah na dvojezičnem področju Koroške ter samozavestno nastopanje tudi v teh organizacijah.

Za zaključek turnirja je igralcem in navijačem zaigral Obirski kvintet, ki je spravil v dobro voljo napolnjeno dvorano pri Šoštarju. Kljub izpadu godbe na sobotni večer je prireditev potekala v zadovoljstvo organizatorjev in vseh, ki so prišli.

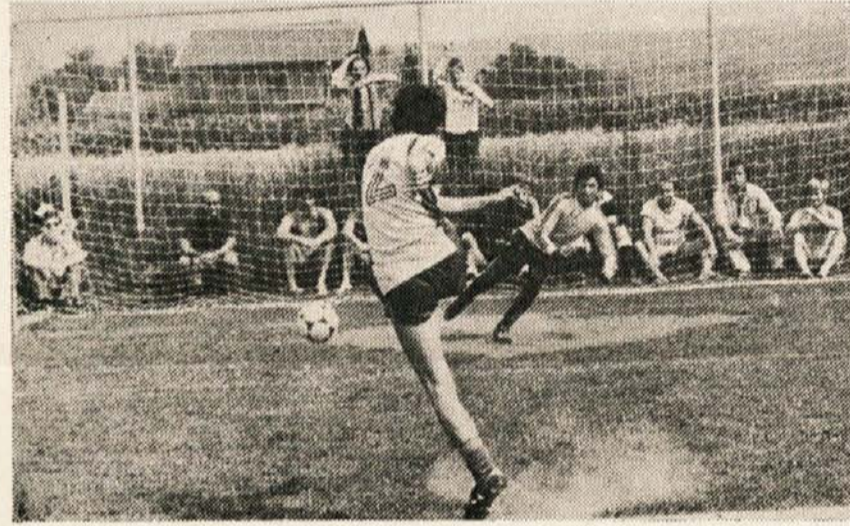
TURNIR OB DESETLETNICI SAK

Sobota:

Sinča vas : SAK 0:6 (3:0) Klopinjsko jezero : SAK 1:1 (1:0)
Šmihel : Dobrta vas 1:0 (1:0) Dobrta vas : Globasnica 2:0 (1:0)

Nedelja:

Šmihel : Globasnica 0:0
Sinča vas - Klopinj 3:0 (1:0)
Finale: SAK : Šmihel 1:0 (1:0)
igra za 2. mesto: Dobrta vas : Sinča vas 2:0 (1:0)
igra za 5. mesto: Globasnica : Klopinj (streljanje enajstmetrovk) 5:4

DOBRLA VAS

Večer slovenske pesmi in folklorne

V torek 15. julija zvečer je SPD „Srce“ v Dobrli vasi v svojem „Kulturnem domu“ za naše letoviškarje pripravilo zelo uspelo kulturno prireditev. Vabili so jih naši društveniiki z lepimi plakati, ki jih nam je izdelal naš pevovodja Albin Krajnc. Pred prireditvijo pa so naša dekleta v okolici „Kulturnega doma“ mimoidočim letoviškarjem delila vabila z dnevnim redom. Odziv je bil zelo velik. Skupno z nekaterimi domačini, so gledalci dvorano popolnoma napolnili. Največ je bilo mladine. Saj jih je kar iz taborišča „Kinderland“ v Goselni vasi prišlo 60. Med njimi jih je, poleg 20 otrok avstrijske mladine, bilo 25 iz Slovenije, ki se trenutno (zamenjava) nahajajo v tem taborišču. Ostali so bili iz Rumunije in Sovjetske zveze. Publika je torej bila zares internacionalna.

Ob določeni uri je tajnik društva Martin Pandel vse, ki so se našemu vabilu odzvali, pozdravil v slovenskem, nemškem in holandskem jeziku.

Sodeloval je pri tej prireditvi domači mešani zbor pod vodstvom Albina Krajnc, domača folklorna skupina pod vodstvom gimnazijke Lize Pasterk ter otroški zbor iz Globasnice pod vodstvom Janeza Petjaka.

Prireditev je otvoril domači mešani zbor s pozdravno pesmijo: „Dober večer, dober večer“. Sledile so pesmi: „Rasti, rasti razmarin“, „Cveče mi polje pokrilo“ in „Lipa zelenela je“. Vmes so vpletli tudi nemško pesem „Wie schön ist“ in s tem dokazali, da Slovenci tudi nemško kulturo spoštujemo.

Nato je nastopil otroški zbor iz

Globasnice. Kar lep šop jih je bilo. Lepo je bilo gledati njih mlade obraze in 30 parov žarečih oči, ko so nam neustrašeno zapeli: „Moj očka ima konjička dva“, „Jager pa jaga“ in „Jaz pa grem na zeleno travco“. Tudi njim je občinstvo navdušeno izkazalo priznanje, to tem bolj, ker je njih pevovodji, kljub temu, da so pevci še tako mladi, uspelo iz zbora izvabiti tako harmonično petje.

Sledila je domača folklorna skupina, katero je s harmoniko spremljal požrtvovalni učitelj Rebernik. Vse priznanje voditeljici skupine Lizi Pasterk, kateri je skupno z Milico Šturm uspelo, da je nam, čeravno je vsled počitnic manjkalo nekaj starejših plesalk in plesalcev, ki sta jih morali nadomestiti z mlajšimi, pokazala nekaj brezhbno izvajanih na-

rodnih plesov. Tudi te je občinstvo navdušeno sprejelo.

Po odmoru so vsi sodelujoči v istem zaporedju še enkrat nastopili. Mešani zbor je med drugim zapel: pesem Milke Hartmanove „O Podjuna“, „Rib'ce po murjici plavajo“, „Bom pa rut' zorav“, „Njav čez izaro“. Zaključil je zbor svoja izvajanja s Polanškovo pesmijo „Glej vrh Obirja sam stojim“, kompozicijo našega pevovodje Albina Krajnc. Tudi otroški zbor in folklorna skupina sta še enkrat zadovoljila poslušalce.

Občinstvo je s prireditvijo bilo zelo zadovoljno in veselo, da se je našemu vabilu odzvalo. Tudi letoviškarjem je naša pesem in naš ples zelo ugajal. Oni tudi pri poznejših razgovorih s pohvalo niso štadili.

S. L.

„Gorjanci“ na izletu na Gorenjskem

Za zaključek sezone 79-80 je odbor Slovenskega prosvetnega društva Gorjanci iz Kotmari vasi pripravil pevcem, odbornikom in prijateljem društva izlet v Slovenijo. S tem se je društvo pred poletnim odhodom zahvalilo pevcem za mesec dolgo požrtvovalno delo, ki je omogočilo lepo število nastopov, vsem drugim pa je omogočilo prijeten izlet.

Zbralo se je nad 50 ljudi (povpraševanje pa je bilo še večje), ki so se preko Ljubelja napolili najprej na Brezje, kjer je imel vsak možnost obiskati sveto mašo (božjo službo) v lepi romarski cerkvi. Vreme na Brezjah ni obetalo dobrega za izlet, lilo je kot iz škafa, tako da je bilo vprašljivo ali bo mogoče obiskati sotesko Vintgar v bližini Bleda, ki je bila predvidena kot druga točka izleta. Zato smo se najprej napolili na Blejski grad, si ogledali muzej, staro opremo, dokumente o zgodovini gradu in okolice. Posebno za mlade, ki še nikoli niso bili na gradu, je bil pogled izza gradu na glo-

boko spodaj ležeče jezero lep užitek. Razgleda na Triglav ali na Stol v Karavankah pa pri tem mlačnem in deževnem vremenu ni bilo. Ogled blejske cerkve, z lepo urejeno notranjostjo, ki je bila sezidana leta 1904, je bil posebno doživetje. Posebno pozornost so vzbujale freske akademskega slikarja Slavka Pengova, okna z barvnim steklom in tudi osvetljava.

Po južini, ki je bila pri Mlakarju v Črncu pri Brezjah, se je vzdušje prijeto razgledalo in vsa družina se je vesela podala proti Spodnjim Gorjam, kjer reka Radovna divja v sotesko Vintgar. Obisk soteske, ki so jo ob koncu zadnjega stoletja začeli turistično izrabljati, je večletnega presenečila, saj v tem gričevitem svetu zlepa ni pričakovati tako lepe soteske.

Izlet, ki ga je organizatorično vodil Hanzij Waschnig, smo zaključili s prepevanjem domače pesmi v gostilni pri Malleju v Brodih, kjer smo se kratko ustavili.

Poletno smučanje na Ledinah

Samo nekaj kilometrov od Železne Kaple na Ledinah nad Jezerškim v Kamniških Alpah, se je pred kratkim spet začela smučarska sezona. Kot to neverjetno zveni, je pa le res, da se tam lahko smučamo tja notri do oktobra.

Pod severnim ostenjem Kamniških Alp je ohranjen najvzhodnejši ledenik Alp, ki ima še to posebnost, da se vznožje tega ledenika nahaja izredno nizko; na 1700 metrov višine. Prav ob vznožju tega ledenika na Ledinah pa so pred tremi leti postavili planinsko postojanko, ki predstavlja z okoljem pomemben poletni smučarski center.

Na Ledinah obratuje vlečnica že tretje leto. Dolga je 600 metrov in obratuje vsak dan od 8. do 17. ure. Ledenik, na katerem je urejeno smučišče, je dolg pet kilometrov širok pa dva kilometra in kar je najbolj pomembno, da na smučišču ni kamenja. Cena celotnega penziona v tamkajšnji planinski postojanki znaša 300 dinarjev (prenočišče, trije topli obroki in čaj, ki je vedno na razpolago). Dnevna karta za vlečnico, ki lahko sprejme 500 do 600 smučarjev na uro, stane samo 50 dinarjev.

Poleg poletnega smučanja so s planinske postojanke na Ledinah možne gorske ture proti Grintavcu, Kočni, Kokrškem sedlu ter na vse druge bližnje in bolj oddaljene vrhove.

Najbolj ugodno je priti v ta lepi gorski svet preko Jezerškega sedla na Jezerško, od tam pa mimo Planšarskega jezera do spodnje postaje tovrne žičnice, od koder je še slabo uro hoda do smučišča oziroma do planinske postojanke. Tovorna žičnica vozi vsak petek, soboto in nedeljo ob 7. in 14. uri ter v ponedeljek ob 8. uri. Po predhodnem dogovoru pa tovorna žičnica odpelje tovor (smuči in nahrbtnike) tudi v drugih dneh.

Smučarji in planinci izkoristite to priložnost in obiščite ta lepi gorski svet na Ledinah, ki je edinstven in za nas Korošce še posebno interesanten zaradi tega, ker ga imamo tik pod nosom.

RADIO-TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

ČETRTEK, 7. 8.: 17.55 Pregled sporeda - 18.00 Instrukcija: angleščina - 18.15 Instrukcija: latinščina - 18.30 Atmosfera je poezija - 19.15 Galerija - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Avstrijski kabaret - 21.50 Deset pred deseto - 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 1. 8.: 14.45 Propagandna oddaja - 14.50 OI Atletika, finale, prenos - 17.55 Poročila - 18.00 Leti, leti pikapolonica, otroška nadaljevanka - 18.15 Prijubljene zgodbe: Trnjalica - 18.35 Obzornik - 18.45 Čez tri gore: Beneški fantje - 19.15 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Jadranska srečanja, prenos - 21.20 Propagandna oddaja - 21.25 Bratje Sackettovi, serijski film - 22.15 V znamenju - 22.30 Nočni kino.

SOBOTA, 2. 8.: 12.45 Poročila - 12.50 Propagandna oddaja - 12.55 OI - boks, finale, prenos - 16.55 Propagandna oddaja - 17.00 OI - nogomet za 1. mesto, prenos - 18.50 Risanka - 18.55 Naš kraj - 19.10 Zlata ptica - 19.15 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Nicholas Nickleby, angleška nadaljevanka - 20.50 Propagandna oddaja - 20.55 Sestanev v nebotičniku: Olimpiada in šport, zabavna glasbena oddaja - 21.50 Poročila - 21.55 Letališče, ameriški film.

NEDELJA, 3. 8.: 9.20 Poročila - 9.25 Viking Viki - 9.50 Ugrabljen, mladinska nadaljevanka - 10.15 Čez tri gore: Obirski ženski oktet - 10.45 Odpisani, TV nadaljevanka - 11.35 Kažipot - 11.55 Mosaic - 12.00 Kmetijska oddaja - 13.00 Poročila - 13.50 Potopljena mesta: Agruvium - 14.35 Športna poročila - 14.40 Hatari, ameriški film - 17.20 Poročila - 17.25 Moskva: Slovenski zaključek olimpijskih iger, prenos - 19.00 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Zgodbi z morja - 21.00 Propagandna oddaja - 21.05 Gospodarske vezi, dokumentarna oddaja - 21.35 V znamenju - 21.50 Jazz na ekranu.

PONEDELJEK, 4. 8.: 18.15 Poročila - 18.20 Vrtec na obisku - 18.35 Obzornik - 18.45 Mladinska oddaja - 19.15 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Liberanovi, drama TV Zagreb - 21.00 Propagandna oddaja - 21.05 Sodobniki - 21.45 V znamenju - 22.00 Brazilski večer na festivalu v Montreauxu.

TOREK, 5. 8.: 17.45 Poročila - 17.50 Colargol, lutkovna nadaljevanka - 18.05 Jugoslovanski narodi v pesmi in plesu: Tanec - 18.35 Obzornik - 18.45 Po sledih napredka - 19.15 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Popisani državljani ali Tiha diktatura računal-

nikov 20.40 Propagandna oddaja - 20.45 Dnevi Turbinovih, TV nadaljevanka - 22.00 V znamenju - 22.15 Nastop orkestra BBC.

SREDA, 6. 8.: 17.35 Poročila - 17.40 Velike razstave, dokumentarna serija - 18.05 Naša pesem 80. II. oddaja - 18.45 Obzornik - 19.00 Ne prezrite - 19.15 Risanka - 19.20 Cikcak - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Reportaža pred oddajo Igre brez meja - 20.05 Arun: Igre brez meja - 21.25 Propagandna oddaja - 21.30 Godba brez not - 22.00 V znamenju.

ČETRTEK, 7. 8.: 18.00 Poročila - 18.05 Tehnica za natančno tehtanje - 18.35 Obzornik - 18.45 Zivljenje v Rijeki Crnojevici, reportaža TV Titograd - 19.15 Risanka

KONCERT NA ORGLAH Marija na Zilji, farna cerkev 2. avgusta 1980 ob 20. uri

Angela Tomanič, organistka iz Ljubljane igra skladbe: N. Bruhnas, D. Buxtehuda, J. S. Bacha, C. Francka, M. Tomca, S. Premrla, F. Dugana
Katoliška prosveta

- 19.20 Cikcak - 19.24 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 Film tedna: Šesti avgust, japonski dokumentarni film - 21.20 Propagandna oddaja - 21.25 Kitajski dnevnik - 21.55 V znamenju.

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 1. 8.: 14.10 Koroški obzornik - „Svetnikovski koledar“ (F. Buchwald).

SOBOTA, 2. 8.: 9.45 Od pesmi do pesmi - od srca do srca.

NEDELJA, 3. 8.: 7.05 Duhovni nagovor - Naj pesmica naša darila vam bo.

PONEDELJEK, 4. 8.: 14.10 Koroški obzornik - Solistična glasba (F. Rupel, G. Mally, R. Klopčič, M. Lipovšek).

TOREK, 5. 8.: 9.30 Za našo vas - 14.10 Koroški obzornik - Otraci, poslušajte! - Mlada grla.

SREDA, 6. 8.: 14.10 Koroški obzornik - Ljudske pesmi - Cerkev in svet.

ČETRTEK, 7. 8.: 14.10 Koroški obzornik - Družinski magazin.

POZORNOST!

Za mod. DACIA 1300 LS
samo šil. 59.990

Če pa vzamete Dacia 1300 LS s seboj v Jugoslavijo, vas stane Dacia 1300

samo šil. 45.000

Če se zanimате, se za potrebne informacije obrnite na tovariša Štefanoviča, telefon 23 83 88 (Dunaj).

RAINER

Kfz-Handelsgesellschaft m. b. H.
1220 Wien, Donaustadtstr. 37

Menjava denarja

Stanje v četrtek 31. julija 1980

Za 100 din dobite	42.— šil.
Za 100 din plačate	47.— šil.
Za 100 lir dobite	1.45 šil.
Za 100 lir plačate	1.54 šil.
Za 100 mark dobite	699.50 šil.
Za 100 mark plačate	715.80 šil.